

Projectplan Offshore Wind 2012-2015

Provincie Groningen

Projectplan Offshore Wind 2012-2015

Provincie Groningen

December 2011
Provincie Groningen

Auteur: Peter Smale
Afdeling Ruimtelijke Plannen
Provincie Groningen

Sint Jansstraat 4
Postbus 610
9700 AP Groningen

T: 050-3164784
M: 06-52584235
E: p.smale@provinciegroningen.nl
I: www.provinciegroningen.nl

Foto: Lillgrund Offshore Windpark in Zweden (Bron: Siemens press picture)

Samenvatting

Offshore wind is voor ons als provincie een relatief nieuw thema en is mede ingegeven door de komst van de windparken boven Schiermonnikoog en de Duitse ambities voor windparken in het Duitse gedeelte van de Noordzee. We verwachten veel werkgelegenheid en bedrijvigheid aan te kunnen trekken voor offshore wind in de Eemshaven, de provincie en voor Noord-Nederland als geheel. Daarnaast kan de ontwikkeling van offshore wind in Groningen bijdragen aan onze status en ambities als "Energyport". Daarom hebben we besloten fors in te zetten op dit onderwerp.

Omdat offshore wind een nieuw thema is voor ons, was het niet geheel duidelijk welke rol we binnen dit onderwerp zouden moeten spelen. Om dat helder te krijgen hebben we een stakeholderanalyse uitgevoerd, waarbij we met verschillende partijen hebben gesproken. Op die manier weten we wat er op dit moment speelt in deze sector en wat partijen van ons verwachten. Daarmee hebben we onze rol goed kunnen afbakenen en weten we welke activiteiten we kunnen gaan ontplooien. In dit projectplan wordt duidelijk hoe we dat gaan organiseren.

Op basis van de stakeholderanalyse zien we op de korte termijn drie rollen voor ons weggelegd. Op het gebied van agenderen willen we het onderwerp hoger op de agenda zien te krijgen en voor een aantal zaken gaan we lobbyen in Den Haag en Brussel. Wat faciliteren betreft willen we samen met onze partners de Eemshaven optimaal inrichten voor offshore wind activiteiten, maar ook de lobby kan als faciliterend voor de sector worden beschouwd. Omdat we als provincie de stakeholders in de regio goed kennen, kunnen we voor verschillende trajecten een coördinerende rol vervullen. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om de aanlanding van kabels en leidingen en een Elektriciteits-hub (E-hub) op zee. Een rol als regisseur zien we voorlopig niet voor ons weggelegd, we willen eerst onze plek in het netwerk verdienen. We willen wel de contacten met Duitsland aanhalen, maar we blijven vasthouden aan onze eigen agenda. We gaan in geen geval zelf windparken op zee bouwen of financieren.

Als stip aan de horizon nemen we het jaartal 2030. Dan verwachten we dat de Nederlandse offshore windsector een vooraanstaande positie heeft ingenomen binnen Europa. In Nederland werken er duizenden mensen in deze bedrijfstak en in de Eemshaven zijn minimaal 1.000 mensen aan het werk in deze sector. Deze mensen zijn opgeleid aan MBO's en HBO's in Noord-Nederland en aan de RuG. Binnen de E-cademy werken deze toonaangevende opleidingsinstellingen nauw met elkaar en het bedrijfsleven samen op allerlei vraagstukken rondom offshore wind. Op de Noordzee, boven de Wadden en in de Duitse Bocht zijn windparken gebouwd. Het gebied boven de Wadden is planologisch uitgebreid en kan 8 GW aan windenergie herbergen. De Eemshaven heeft een belangrijke positie ingenomen voor de bouw van windparken op zee, maar ook voor het beheer, onderhoud en vervanging van offshore windturbines. Er ligt een corridor voor kabels en leidingen op de Waddenzee naar de Eemshaven toe. Op zee ligt een Europees netwerk van kabels en leidingen waarmee internationaal energie kan worden gebalanceerd. De E-hub op zee neemt een belangrijke positie in binnen dit netwerk. Er is een brede samenwerking met Duitse overheden, kennisinstellingen, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven op het gebied van duurzame energie. De bouw van de parken heeft niet of nauwelijks invloed op de ecologie. De kosten voor offshore wind zijn drastisch gedaald en zijn minimaal concurrerend met duurzame energie alternatieven op land. We werken nauw samen met onze Energy Valley partners op dit onderwerp en we treden met één gezicht naar buiten toe.

Het bovenstaande perspectief is een scenario waar we hopen op uit te komen in 2030. Om dit te bereiken gaan we kleine stappen zetten, waarbij we dit perspectief in het achterhoofd houden. We gaan een aantal activiteiten ontplooien op het gebied van offshore wind. Dit doen we om de juiste randvoorwaarden te creëren of te verbeteren voor de ontwikkeling van de offshore windsector in Groningen. Op het gebied van de lobby gaan we ons maximaal inspannen om ervoor te zorgen dat het windwingebied boven de Wadden wordt uitgebreid, naast de recente uitbreiding van het windgebied "Eemshaven". Om het netwerk op zee een stap dichterbij te brengen, gaan we er bij het Rijk voor lobbyen om TenneT nog deze kabinetsperiode aan te wijzen als netbeheerder op zee.

We gaan de samenwerking opzoeken met onze Energy Valley partners en de partners daarbuiten, ook over de grenzen heen richting Duitsland. We treden in deze samenwerking met één gezicht naar buiten toe. We richten een Noordelijke Taskforce Offshore Wind op, die zowel ambtelijk als bestuurlijk aandacht gaat vragen voor het onderwerp en de kansen voor offshore wind in het Noorden voor het voetlicht brengt. We gaan actief deelnemen aan evenementen als EWEA Offshore en we halen de Global Wind Day naar de Eemshaven, om onze ambities en sterke punten op het gebied van offshore wind kenbaar te maken aan de gehele sector.

Door het uitvoeren van enkele onderzoeken hebben we een aantal zaken voor onszelf duidelijk gemaakt. Het gaat daarbij om de haalbaarheid van een Elektriciteits-hub (E-hub) en een Haveneiland op de Noordzee. De E-hub moet offshore windparken en interconnectoren met elkaar kunnen verbinden, zodat we internationaal energie kunnen balanceren en er minder kabels door de Waddenzee hoeven. Het is in feite het stopcontact op zee. Vanaf het Haveneiland kunnen offshore windparken gebouwd en onderhouden worden en het eiland kan een aantal aanvullende functies herbergen. Daarnaast hebben we duidelijkheid of het mogelijk is om een onshore testveld te realiseren. Indien dat mogelijk is, dan moet het desbetreffende bestemmingsplan daarvoor de mogelijkheid bieden. Tevens is in de structuurvisie van het Rijk één of meerdere corridors voor kabels en leidingen door de Waddenzee naar de Eemshaven toe vastgesteld. Ook hebben we, indien er initiatiefnemers zich aanmelden, de kansen voor de ecologie en visserij ondersteund.

Om dit allemaal te kunnen organiseren is er menskracht en geld nodig. Het zwaartepunt van dit onderwerp is vooral het ruimtelijk-economische aspect, zonder dat we daarbij de andere onderwerpen uit het oog verliezen. Offshore wind is namelijk een integraal thema, waar naast ruimtelijk-economische belangen, ook belangen op het gebied van energie, milieu en natuur spelen. We gaan 2,0 fte inzetten voor offshore wind en deze verdelen we evenredig over de afdelingen Ruimtelijke Plannen en Economische Zaken & Projectfinanciering. Het projectplan Offshore Wind behelst een periode van vier jaar. Daarnaast stellen we voor deze periode € 300.000,- per jaar beschikbaar om een aantal zaken in gang te kunnen zetten.

Uiteraard zijn er ook risico's verbonden aan dit onderwerp. We spelen in op de grote Duitse ambities om daar het laaghangende fruit van te plukken. We zijn daarbij afhankelijk van de voornemens van de Oosterburen. Daarnaast heerst er een financiële crisis, waardoor het voor bedrijven op korte en middellange termijn lastig is om windparken gefinancierd te krijgen. Ook de investeringen door bedrijven als TenneT staan momenteel onder druk. Investeringen in de Eemshaven doen we op basis van verwachtingen uit de markt, maar kunnen soms tegenvallen. Tenslotte maakt het Rijk tijdelijk een terugtrekkende beweging op het gebied van offshore wind, hoewel er ook positieve punten zijn te benoemen vanuit het Rijksbeleid. Dit levert vertraging op, maar de vraag is niet of er meer windparken op zee komen, maar wanneer. Een aantal van deze risico's kunnen we niet beheersen, we hebben daar geen invloed op. We zullen scherp in de gaten houden hoe de situatie in deze dynamische sector zich gaat ontwikkelen. Waar mogelijk proberen we onze invloed uit te oefenen en indien nodig zullen we onze koers bijsturen.

Offshore wind is een zaak van de lange adem. We zien de kansen op dit onderwerp voor ons als provincie op het gebied van bedrijvigheid, werkgelegenheid en duurzame energie. We beschouwen offshore wind als een langjarig strategisch thema, dat we stevig willen verankeren in ons energiebeleid. De toekomst van windenergie ligt op zee!

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Leeswijzer	9
1. Inleiding	10
2. Probleem- en doelstelling	11
2.1 <i>Probleemstelling</i>	11
2.2 <i>Doelstelling en Businesscase</i>	11
2.3 <i>Resultaat</i>	11
3. Provinciale rol	12
3.1 <i>Agenderen</i>	12
3.2 <i>Faciliteren</i>	13
3.3 <i>Coördineren</i>	13
3.4 <i>Regisseren</i>	14
3.5 <i>Wat doen we niet</i>	14
4. Activiteiten	15
4.1 <i>Perspectief voor 2030 en 2015</i>	15
4.1.1 <i>Perspectief voor 2030</i>	15
4.1.2 <i>Perspectief voor 2015</i>	16
4.2 <i>Activiteiten en resultaten</i>	16
4.2.1 <i>Lobby</i>	17
4.2.1.1 <i>Uitbreiding windwingebied boven de Wadden</i>	17
4.2.1.2 <i>TenneT beheerder netwerk op zee</i>	18
4.2.2 <i>Samenwerking</i>	18
4.2.2.1 <i>Oprichten Noordelijke Taskforce Offshore Wind</i>	18
4.2.2.2 <i>Deelname aan EWEA Offshore 2011</i>	18
4.2.2.3 <i>Global Wind Day in de Eemshaven</i>	19
4.2.2.4 <i>Ondersteuning NNOW netwerk</i>	19
4.2.3 <i>Onderzoek</i>	19
4.2.3.1 <i>Vervolg E-hubstudie</i>	19
4.2.3.2 <i>Haalbaarheidstudie Haveneiland</i>	20
4.2.3.3 <i>Planologische reservering Testveld</i>	20
4.2.3.4 <i>Vergelijkend onderzoek Eemshaven t.o.v. Duitse havens</i>	21
4.2.3.5 <i>Aanwijzen corridor voor kabels en leidingen Waddenzee</i>	21
4.2.3.6 <i>Kansen voor ecologie en visserij</i>	21
4.2.4 <i>Interreg project 4POWER</i>	22

4.3	<i>Aanpalende dossiers</i>	22
4.3.1	<i>Arbeidsmarkt en E-cademy</i>	22
4.3.2	<i>Duitsland en HEC</i>	23
4.3.3	<i>Green Deal Noord-Nederland</i>	23
4.3.4	<i>Provinciaal Programma Energie</i>	23
4.3.5	<i>Eemsdelta en Ontwikkelingsvisie</i>	23
4.3.6	<i>Economie en Ecologie in Balans</i>	24
4.3.7	<i>Algemeen: werkwijze</i>	24
5.	Organisatie, menskracht en financiën	25
5.1	<i>Organisatie</i>	25
5.2	<i>Menskracht</i>	25
5.3	<i>Financiën</i>	25
6.	Risico's	26
7.	Tot slot	32
	Bijlagen	33
	Bijlage 1: Stakeholderanalyse Offshore Wind provincie Groningen	34
	Bijlage 2: Green Deal NWEA Offshore Wind	35
	Bijlage 3: Hoofdstuk 5 Organisatie, menskracht en financiën	36

Leeswijzer

Voor u ligt het projectplan Offshore Wind 2012-2015, opgesteld door de provincie Groningen. Dit projectplan maakt duidelijk welke rol we als provincie oppakken binnen dit thema en welke activiteiten hieruit voortvloeien. Duidelijk wordt hoeveel menskracht dit ons gaat kosten, hoe we dit gaan organiseren en welke middelen we hiervoor beschikbaar hebben. De basis voor dit projectplan is gelegen in de Stakeholderanalyse Offshore Wind, die eveneens is uitgevoerd door de provincie Groningen. Deze twee documenten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, maar kunnen ook afzonderlijk van elkaar worden gelezen.

Hoofdstuk 1 start met een inleiding op het onderwerp en geeft weer wat voor ons de aanleiding is geweest om dit projectplan op te stellen. Hoofdstuk 2 bevat de probleem- en doelstelling van dit projectplan.

Hoofdstuk 3 omvat de beschrijving van de rollen die we op gaan pakken als provincie en op welke wijze we die gaan invullen. Het gaat dan om de rollen agenderen, faciliteren, coördineren en regisseren. Ook wordt er aandacht besteed aan de zaken die we niet gaan oppakken als provincie. Deze rolbeschrijving komt grotendeels overeen met de rolbeschrijving zoals beschreven in de stakeholderanalyse.

Hoofdstuk 4 is een opsomming van activiteiten die we de komende vier jaar gaan ontplooiën op het gebied van offshore wind en deze vloeien voort uit de rolbeschrijving van hoofdstuk 3. In Hoofdstuk 5 staat beschreven hoe we deze activiteiten organiseren, hoeveel menskracht we hiervoor in zetten en welke middelen we hiervoor beschikbaar stellen.

Hoofdstuk 6 bevat een omschrijving van de risico's, hoe we die willen beheersen en daar mee om willen gaan. Het projectplan eindigt met een beschouwing in hoofdstuk 7. In bijlage 1 treft u de provinciale Stakeholderanalyse Offshore Wind aan.

1 Inleiding

Offshore wind is voor de provincie Groningen een relatief nieuw thema. Mede door de komst van de Gemini windparken boven Schiermonnikoog van Typhoon Capital (voorheen van Bard), waarvan de kabels gaan aanlanden in de Eemshaven is onze bemoeienis met dit onderwerp veranderd. Offshore wind is een sector waarvan wordt verwacht dat er in de komende jaren veel werkgelegenheid zal ontstaan, ook in Nederland. Kijkend naar de landen om ons heen, kunnen we constateren dat deze sector daar al een behoorlijke vlucht heeft genomen. In Groot-Brittannië, Denemarken en Duitsland zijn veel windparken op zee gebouwd, in aanbouw of gepland. In Duitsland en Denemarken zijn veel mensen werkzaam in de (offshore) windindustrie. Groningen heeft met de Eemshaven een haven van waaruit uitstekend allerlei offshore activiteiten kunnen worden ontplooid. Er is ruimte en de Eemshaven ligt strategisch goed ten opzichte van de parken boven de Wadden en de geplande Duitse parken in het Duitse deel van de Noordzee.

Noord-Nederland heeft met de Eemshaven, Den Helder en Harlingen havens waar al bedrijven actief zijn op het gebied van offshore wind en waar kansen liggen. Reden genoeg voor het toenmalige college van GS om op 23 november 2010 te besluiten dat de provincie Groningen haar betrokkenheid bij dit thema gaat intensiveren. Dit is nog eens bekrachtigd door het huidige college van GS in het collegeprogramma 2011-2015 "Energiek en scherp aan de wind: op naar een ondernemend, duurzaam en sociaal Groningen!".

Om een vliegende start met dit onderwerp te kunnen maken, heeft Gedeputeerde Staten (GS) aan het Management Team (MT) opdracht gegeven om een provinciaal projectplan op te stellen voor offshore wind. Het ambtelijk opdrachtgeverschap is inmiddels overgegaan van het MT naar Ron Lander, afdelingshoofd van de afdeling Ruimtelijke Plannen (RP). In dit plan moet duidelijk worden welke rol we als provincie op ons nemen, welke activiteiten we gaan ontplooiën, hoeveel menskracht hiervoor nodig is en welke middelen hierbij horen. Dit projectplan loopt parallel met het opstellen van een nieuw provinciaal Programma Energie.

Voorafgaand aan het opstellen van dit plan is een externe stakeholderanalyse uitgevoerd, waarbij we de stakeholders hebben gevraagd hoe ze tegen het onderwerp aankijken, wat er speelt en wat zij van ons als provincie verwachten. Op die manier werken we van buiten naar binnen, kunnen we beter bepalen waar we een meerwaarde kunnen leveren voor anderen en onszelf en kunnen we goed onze rol afbakenen. Na de afronding van de externe stakeholderanalyse is er tevens een interne ronde gehouden om erachter te komen hoe de verschillende afdelingen in het onderwerp staan en waar de raakvlakken liggen.

Deze stakeholderanalyse vormt de basis van dit projectplan, deze twee documenten zijn in feite onlosmakelijk met elkaar verbonden. De stakeholderanalyse is uitgevoerd in de periode maart t/m mei. Dit projectplan maakt onderdeel uit van het provinciale Programma Energie waarin de fte's die nodig zijn voor het uitvoeren van dit projectplan worden vastgelegd. Wegens bezuinigingen moest er qua fte's en middelen een puzzel worden gelegd, maar dat is uiteindelijk gelukt. Hierdoor is de stakeholderanalyse op sommige punten alweer enigszins gedateerd, vanwege de snelle ontwikkelingen op het thema offshore. Desondanks geeft het ons een goede basis voor het projectplan Offshore Wind 2012-2015. In dit projectplan staat welke rol we als provincie de komende vier jaar gaan oppakken op het gebied van offshore wind en welke activiteiten we daarbij gaan ontplooiën. Tevens maakt dit plan duidelijk hoeveel menskracht en middelen we hiervoor in gaan zetten en ook welke zaken we niet op gaan pakken als provincie.

2 Probleem- en doelstelling

2.1 Probleemstelling

Het college van GS heeft nut en noodzaak onderkend van offshore wind als een belangrijk thema binnen onze provincie op het gebied van bedrijvigheid en werkgelegenheid. Daarom heeft GS besloten dat we onze inzet en rol wat betreft faciliteren, coördineren en agenderen op dit thema gaan intensiveren. Wellicht kan de provincie op langere termijn toegroeien naar een meer regisserende rol. Het probleem hierbij is dat het onduidelijk is wat onze rol precies moet zijn, welke activiteiten we wel en niet moeten oppakken en welk beslag dit vervolgens legt op menskracht en middelen.

Middels een stakeholderanalyse hebben we geprobeerd helder te krijgen welke rol we als provincie op kunnen pakken. De bijbehorende activiteiten en wat dit betekent voor de organisatie, wat betreft menskracht en middelen moet duidelijk worden in dit projectplan.

2.2 Doelstelling en Businesscase

Doelstelling

Het doel van dit project is de ontwikkeling van offshore wind in Groningen te stimuleren en de kansen die er liggen voor werkgelegenheid en bedrijvigheid te benutten. Daarnaast kan de provincie een bijdrage leveren aan de Rijksdoelstelling voor duurzame opwekking van energie op zee. Dit project moet de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van offshore wind in Groningen gaan ontwikkelen en verbeteren.

Businesscase

Het college van GS ziet kansen voor de ontwikkeling van offshore wind in Noord-Nederland en in Groningen en de Eemshaven in het bijzonder. Wij denken dat Groningen een strategische positie heeft om vanuit de Eemshaven windparken op zee te bouwen en te onderhouden. Door de bouw van windparken vanuit de Eemshaven kan er bedrijvigheid worden aangetrokken en daarmee kan er meer werkgelegenheid ontstaan. Daarmee draagt een verdere ontwikkeling van offshore wind in de provincie Groningen bij aan onze organisatiedoelstellingen op economisch gebied. Daarnaast draagt een verdere ontwikkeling van offshore wind in de provincie bij aan onze status en ambitie als "Energyport".

2.3 Resultaat

Het resultaat van dit project is dat we aan het eind van de projectperiode (2012-2015), ons maximaal hebben ingezet om een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van offshore wind in de provincie Groningen. Door onze inzet zijn een aantal randvoorwaarden gecreëerd en verbeterd, die uiteindelijk de groei van offshore wind in Groningen mogelijk kan maken.

3 Provinciale rol

In november 2010 heeft het toenmalige college van GS besloten dat de provincie haar inzet op het thema offshore wind wil vergroten, met name op de rollen agenderen, faciliteren en coördineren. Een rol als regisseur werd op dat moment als niet opportuun geacht.

Voor slechts een beperkt aantal zaken is de provincie bevoegd gezag wanneer het gaat om offshore wind. Wettelijk gezien hebben we nauwelijks taken en bevoegdheden op dit onderwerp. Onze rol zit in de sfeer van het scheppen van de juiste randvoorwaarden via de rollen agenderen, faciliteren en coördineren. We zijn ons ervan bewust dat dit een kwetsbare rol is, die onderhevig is aan vele factoren, zoals de tijdsgeest en het politieke klimaat. Echter, de uitkomsten uit de provinciale Stakeholderanalyse Offshore Wind geeft ons de bevestiging dat we wel degelijk een rol kunnen spelen, waarmee we de ontwikkeling van offshore wind verder kunnen helpen. Daarmee kunnen we ook provinciale doelstellingen op het ruimtelijk-economisch vlak, op het gebied van energie, natuur, milieu en landschap verwezenlijken. In de onderstaande paragrafen staat beschreven hoe we de verschillende rollen in gaan vullen op het gebied van offshore wind.

3.1 Agenderen

Agenderen is een rol die de provincie op gaat pakken wanneer het gaat om de politieke lobby. Offshore wind is een jonge sector die volop in ontwikkeling is. Er moet nog een flink aantal randvoorwaarden worden gecreëerd, waarbij we afhankelijk zijn van beslissingen die in Den Haag en Brussel worden genomen. Dan gaat het om zaken als het elektriciteitsnetwerk op zee, het aanwijzen van TenneT als beheerder van dit netwerk, het aanwijzen van grotere windwingebieden boven de Wadden, de RO op zee en langjarige subsidieregelingen.

De lobby richting Den Haag dient zowel bestuurlijk als ambtelijk te worden opgepakt. We willen hierin samenwerken met de Energy Valley provincies en dan met name Noord-Holland en Fryslân (Drenthe heeft aangegeven geen ambities te hebben op dit onderwerp). Niet alleen de provincies, maar ook organisaties zoals stichting Energy Valley, de Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM), Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (NHN), Maritime Campus Netherlands (MCN), het Northern Netherlands Offshore Wind Network (NNOW), VNO-NCW en Groningen Seaports willen we hierbij betrekken.

Ook richting de EU wil de provincie een agenderende rol spelen. Vanuit Brussel worden richtlijnen en doelstellingen opgesteld op het gebied van duurzame energie, dat is daar een zeer belangrijk thema. We willen in de contacten richting Brussel afstemmen met het Rijk zodat onze lobby niet contraproductief zal werken. Via o.a. Interreg projecten kan de provincie een netwerk opbouwen met Europese partners en kennis en ervaringen met elkaar uitwisselen. Waar mogelijk willen we in de lobby zoveel mogelijk samen optrekken met onze Energy Valley partners.

Via Interreg projecten zoals het Hanze Energie Corridor (HEC), maar ook via andere kanalen zoals het EDR bureau en de Nederlands-Duitse RO commissie willen we de banden met Duitsland aanhalen. Duitsland is vanwege de vele parken die zij hebben gepland in de Duitse Bocht en de nabijheid van een grote offshore windsector in Noordwest Duitsland, een belangrijke partner. Duitsland ziet na de ramp in Japan met de kerncentrale in Fukushima, af van kernenergie en gaat nog meer inzetten op duurzame energie, waaronder offshore wind. Echter, Duitsland is ook een grote concurrent van ons wanneer het gaat om het aantrekken van bedrijvigheid naar de havens. We moeten daarom wel onze eigen agenda blijven bepalen.

Tenslotte wil de provincie zich meer tonen op evenementen, congressen en netwerkgelegenheden op het gebied van offshore wind. Het EWEA Offshore Wind 2011 evenement in de RAI in Amsterdam is daar een uitstekende gelegenheid voor. Op dit internationale podium presenteert het bedrijfsleven zich aan elkaar en worden er lezingen, presentaties en workshops gehouden. De provincie Noord-Holland organiseert al enige jaren het Holland Paviljoen op dit evenement; een verzamelaarsplaats voor de Nederlandse offshore wind sector. Noord-Holland en Groningen gaan hierin meer samenwerken met de andere Energy Valley partners en met één gezicht naar buiten treden op deze evenementen.

3.2 Faciliteren

Faciliteren is bij uitstek een rol die de provincie kan vervullen en kan op meerdere manieren worden ingevuld. Het faciliteren van het bedrijfsleven is daar een voorbeeld van. We willen de Eemshaven dusdanig inrichten dat de haven aantrekkelijk wordt om vanuit hier Nederlandse en Duitse offshore windparken te bouwen en te onderhouden. Samen met Groningen Seaports, de gemeenten Eemshaven en Delfzijl, maar ook partijen als stichting Energy Valley en de NOM willen we inspelen op de behoefte uit de markt. Dat gebeurt nu al, maar omdat dit een hele dynamische sector is moeten we daar voortdurend scherp op zijn. Zo heeft Groningen Seaports in juni 2011 besloten om 35 miljoen euro te investeren in het verlengen van de kade en de aanleg van een zwaairom in de Beatrixhaven in de Eemshaven. De kades worden verzwaard en er komt 80 hectare bij voor offshore wind gerelateerde bedrijvigheid.

Voor bedrijven die een park willen ontwikkelen, of andere activiteiten willen ontplooiën op het gebied van offshore wind, is het prettig om zo snel mogelijk door alle vergunningaanvragen te lopen. Hierin bieden we ze ondersteuning. We willen, in samenwerking met andere overheden die bevoegd gezag zijn, de trajecten vlot doorlopen, zodat initiatiefnemers weten waar ze aan toe zijn en snel duidelijkheid krijgen. Uiteraard is zorgvuldigheid altijd geboden bij deze processen en willen we alle stakeholders in een zo vroeg mogelijk stadium betrekken bij nieuwe ontwikkelingen. Deze manier van werken hanteren we nu ook bij de vier initiatieven (Gemini, Cobra, NorNed2 en NGT2) die op korte termijn gaan spelen in de Eemshaven en waar het ministerie van EL&I een Milieueffectstudie naar laat verrichten. De overleggen vinden plaats op het provinciehuis en alle overheden die bevoegd gezag zijn zitten gezamenlijk om tafel om goed met elkaar af te stemmen.

Het aanjagen van bepaalde ontwikkelingen beschouwen we ook als faciliteren. Zo willen we bijvoorbeeld inzetten op het ontwikkelen van een onshore testveld in de provincie Groningen, die allerlei bedrijvigheid en kennis met zich mee kan brengen. Tenslotte zien we de lobby richting Den Haag en Brussel ook als het faciliteren van het bedrijfsleven. Door bepaalde onderwerpen hoger op de agenda te plaatsen en proberen bepaalde randvoorwaarden te creëren of verbeteren, kunnen we daar uiteindelijk de hele sector mee van dienst zijn.

3.3 Coördineren

De stap van faciliteren naar coördineren is een kleine en logische stap. De provincie kent de stakeholders in de regio goed, is op de hoogte van hun belangen en weet doorgaans goed wat er speelt. Bij het bovengenoemde voorbeeld van de vier initiatieven die spelen in de Eemshaven, is het ministerie van EL&I de trekker. Echter, zij kennen niet alle partijen en weten niet precies welke zaken er in de regio spelen. De provincie kan en wil op het gebied van offshore wind een coördinerende rol vervullen, door partijen bij elkaar te zetten en de verschillende belangen op elkaar af te stemmen.

Initiatiefnemers willen graag één aanspreekpunt hebben en willen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd, tussen de verschillende overheden en allerlei andere organisaties. Voor offshore windprojecten is het Rijk bevoegd gezag, deze projecten vallen onder de Rijkscoördinatieregeling. Echter, omdat de provincie de stakeholders in de regio goed kent willen wij het Rijk hierbij ondersteunen en zeker voor het op land gedeelte (bijvoorbeeld bij het aansluiten van de exportkabel op land), een coördinerende rol vervullen.

In de Eemsdelta speelt er op het gebied van economie en ecologie heel veel en is er regelmatig sprake van tegengestelde belangen. We willen alle relevante stakeholders tijdig informeren wanneer er nieuwe ontwikkelingen zijn. Op die manier worden stakeholders niet voor voldongen feiten gesteld, kan iedereen gehoord worden en zijn er nog aanpassingen mogelijk. Je laat alle stakeholders in feite instappen op het moment dat het proces nog vloeibaar is. Wanneer alles al in beton gegoten is, loop je het risico dat stakeholders in het verweer komen en dat vertraagt en frustreert ontwikkelingen, zowel bij de initiatiefnemers als bij degenen die bezwaar maken. De werkwijze die we nu toepassen bij andere initiatieven in de Eemsdelta, waarbij we stakeholders vroegtijdig informeren, willen we bij het thema offshore wind ook toepassen.

Ook op het gebied van scholing en arbeidsmarkt wil de provincie een coördinerende rol vervullen. Wat scholing betreft zijn verschillende organisaties zoals de Maritime Campus Nederland en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden druk bezig met het uitrollen van een afstudeerrichting voor offshore wind. Ook het Noorderpoortcollege in Delfzijl gaat een vierjarige MBO opleiding windtechnicus aanbieden. Offshore wind is ook een thema dat we terug willen zien in de E-cademy. De provincie kan hiervoor partijen bij elkaar brengen, om ervoor te zorgen dat ontwikkelingen daadwerkelijk op gang worden gebracht.

Op het gebied van arbeidsmarkt wil de provincie een nadrukkelijke rol vervullen. Offshore wind is een groeiende sector die veel werkgelegenheid kan opleveren in Noord-Nederland. Op de lange termijn moet via opleidingen en scholing de vraag met het aanbod worden gematched. Echter, ook op de korte termijn is er behoefte aan arbeidskrachten met een technische achtergrond. Door de economische crisis zijn sommige techniekbedrijven in het Noorden failliet gegaan. Deze werknemers kunnen via een omscholingstraject aan het werk worden geholpen in de offshore windsector. We willen proberen hier ondersteuning aan te bieden.

Er is wel geld en inzet nodig om deze mensen om te scholen en te matchen aan de vraag. Het UWV wordt juist gekort door het Rijk en kan deze taak niet of nauwelijks vervullen. We willen lobbyen in Den Haag om hier toch extra Rijksgeld voor uit te trekken. Ook kan de krimp in deze regio worden gekoppeld aan dit aspect en via die weg willen we proberen om meer geld naar de regio toe te halen.

3.4 Regisseren

De provincie komt nog maar net kijken in offshore wind land. Dus wat dat betreft past ons bescheidenheid en moeten we eerst maar een plek zien te verwerven in het netwerk en onze plaats daarin verdienen. We moeten ons eerst concentreren op onze rollen agenderen, faciliteren en coördineren en zorgvuldig een netwerk in deze sector op gaan bouwen. Na verloop van tijd wordt dan duidelijk waar, en of we een rol kunnen en willen vervullen als regisseur van bepaalde ontwikkelingen. Voor veel zaken is de provincie niet in beeld als regisseur. Zo valt de bouw van offshore windparken onder de verantwoordelijkheid van het Rijk middels de Rijkscoördinatieregeling. De provincie is wat dat betreft geen bevoegd gezag en heeft op het gebied van offshore wind nauwelijks wettelijke taken en bevoegdheden. Onze bijdrage zit meer in de sfeer van het creëren van de juiste randvoorwaarden via de rollen agenderen, faciliteren en coördineren.

Aan de andere kant willen we wel tonen dat we ambitie hebben op dit onderwerp. We hebben met de Eemshaven een goede haven met een strategisch gezien zeer gunstige ligging. Wat we wel zelf op moeten pakken is het contact met onze Oosterburen. Op het gebied van ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling en kennisoverdracht willen we proberen afspraken met elkaar te maken en af te stemmen. Het is daarbij van belang dat we er wel voor zorgen dat we onze eigen zaken goed op orde hebben en dat we onze eigen koers varen.

3.5 Wat doen we niet

De provincie gaat zelf geen windparken op zee bouwen. Ook het financieel participeren in een windpark op zee behoort niet tot de taak van de provincie. Het is risicovol en het past niet in onze treasurytaak. Daarnaast hebben provinciale staten bij de verkoop van de Essent aandelen uitgesproken dat het participeren van de provincie in een energiebedrijf onwenselijk is. Participeren in een initiatief zoals Meewind of HVC hoort daar wat ons betreft ook bij en is dus voor ons als provincie niet aan de orde.

Vanuit de markt is ook het signaal gegeven om onderzoek te financieren voor metingen t.b.v. parken op zee. Dergelijke onderzoeken staan wat ons betreft dichterbij de markt en het Rijk dan bij de provincie. Wanneer het gaat om het algemeen belang en een provinciaal belang, dan kunnen we overwegen bepaalde onderzoeken te subsidiëren. Een voorbeeld hiervan is de (technische) haalbaarheidsstudie naar een E-hub op zee. Bij deze studie is duidelijk een algemeen en een provinciaal belang met elkaar verbonden.

4 Activiteiten

4.1 Perspectief voor 2030 en 2015

Dit projectplan gaat uit van een periode van vier jaar (2012-2015). Echter, we beschouwen offshore wind als een langjarig thema waar we fors op in willen zetten, ook na afloop van deze periode. We zetten een stip op de horizon waarbij we 2030 als jaartal nemen waarin we hopen dat er een aantal zaken gerealiseerd zijn op het gebied van offshore wind. Hieronder lichten we toe hoe we de toekomst voor ons zien in 2030 en wat het resultaat op weg hier naar toe moet zijn in 2015.

4.1.1 *Perspectief voor 2030*

In 2030 heeft Nederland een vooraanstaande positie ingenomen in de Europese offshore windsector. In heel Nederland zijn er duizenden mensen aan het werk in deze bedrijfstak en Noord-Nederland heeft daarvan een aanzienlijk aandeel binnen haar grenzen. In de Eemshaven wordt een gedeelte van de haven gebruikt voor offshore wind activiteiten en zijn minimaal 1.000 mensen aan het werk in deze sector. Er is een flink aantal bedrijven gevestigd in de Eemshaven die zich bezig houden met offshore wind en vanuit de Eemshaven worden Nederlandse en Duitse parken gebouwd en onderhouden. Er is een testveld in Groningen waar internationale turbinebouwers komen testen voor de certificering van turbines. Dit testveld heeft, in combinatie met wat de Energy Valley regio te bieden heeft, een internationale turbinebouwer weten te verleiden om zich te vestigen in de provincie Groningen. Hiermee hebben we een stuk maakindustrie - de ontbrekende schakel in de Nederlandse offshore windindustrie - weten aan te trekken in Groningen en daarmee een sterke thuismarkt ontwikkeld.

Binnen de E-cademy heeft offshore wind een toonaangevende positie ingenomen. Het MBO, HBO en de universiteiten werken nauw met elkaar samen op het gebied van duurzame energie en offshore wind in het bijzonder. Ook is er een goede verbinding tussen onderwijsinstellingen, kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Ze weten elkaar goed te vinden en maken gebruik van elkaars kennis en vaardigheden. De mensen die nodig zijn om in de Noord-Nederlandse offshore windsector aan de slag te gaan worden in Noord-Nederland opgeleid. Ook is er ruimte voor het omscholen van technisch personeel naar een functie in de offshore windsector.

Op de Noordzee voor de Hollandse Kust en boven de Wadden zijn parken gebouwd, net als in de Duitse Bocht. Het gebied boven de Wadden is uitgebreid tot een gebied waar 8 GW aan offshore windenergie gerealiseerd kan worden. Er zijn corridors aangewezen in de Waddenzee voor kabels en leidingen die aanlanden op de Eemshaven.

Op zee ligt een Europees netwerk met kabels die windparken op elkaar, op interconnectoren en op land aansluiten. Daarmee is er een Europees Supergrid ontstaan, waarmee internationaal gemakkelijk energie gebalanceerd kan worden. Op het Nederlandse gedeelte van de Noordzee is een E-hub geplaatst, die bijdraagt aan deze interconnectie en is in feite een stopcontact op zee. Dit draagt bij aan de status van Noord-Nederland als Energyport. Mede hierdoor is er ook geen probleem meer met het afvoeren van energie vanuit de Eemshaven naar andere delen van het land. De energie kan internationaal verhandeld worden en een deel van de bedrijven in de Eemshaven is energievragend.

We hebben een brede samenwerking met Duitse overheden, onderwijsinstellingen, kennisinstellingen en het bedrijfsleven op het gebied van duurzame energie. We zijn elkaars concurrent, maar trekken wel samen op waar dat kan en noodzakelijk is. Voorbeelden hiervan zijn de E-hub, het Europese netwerk op zee en de bouw van een haven-/werkeiland op zee. Vanaf dit eiland kan je parken bouwen en beheren en tevens een aantal aanvullende functies herbergen.

De bouw van de parken gaat met technieken die niet of nauwelijks impact hebben op de ecologie. De kansen die er liggen voor visserij en ecologie worden benut. De kosten van offshore wind zijn drastisch gedaald en zijn minimaal concurrerend met duurzame energie alternatieven op land. De turbines zijn een stuk robuuster geworden, zodat er minder onderhoud gepleegd hoeft te worden, waardoor de kosten eveneens dalen.

Samen met onze partners in de Energy Valley regio en met onze partners in Duitsland trekken we samen op voor deze vorm van duurzame energie. We treden op dit onderwerp met één gezicht naar

buiten toe en werken samen om de offshore windsector in Nederland verder te ontwikkelen. Gezamenlijk voeren we de lobby richting Den Haag en Brussel.

Het hierboven geschetste perspectief is een scenario waar we hopen op uit te komen in 2030. Echter, om dit te bereiken zal er heel wat werk moeten worden verzet en we zijn daarbij afhankelijk van andere partijen en allerlei andere ontwikkelingen op economisch en politiek/bestuurlijk niveau. We willen voorzichtig te werk gaan en kleine stappen zetten, waarbij we bovenstaand perspectief telkens in het achterhoofd houden.

4.1.2 Perspectief voor 2015

Het projectplan beslaat een periode van vier jaar (2012-2015). Aan het eind van die vier jaar willen een aantal zaken bereikt hebben, die bijdragen aan het hierboven geschetste ideaalbeeld. Op het gebied van de lobby willen we een maximale inzet hebben gepleegd om het Rijk er toe bewegen een groter windwingebied aan te wijzen boven de Wadden. Daarnaast hebben we er alles aan gedaan om het Rijk er toe te bewegen nog deze kabinetsperiode TenneT aan te wijzen als netbeheerder op zee, om daarmee de kostprijs voor ontwikkelaars naar beneden te brengen. Er is een Noordelijke Taskforce Offshore Wind opgericht die fungeert als ambtelijk en bestuurlijk platform en die aandacht vraagt voor het onderwerp. Jaarlijks produceert deze Taskforce een boekwerk met daarin onze sterke punten, wensen en eisen op het gebied van offshore wind. Dit boekwerk wordt aangeboden aan de minister van EL&I en/of de minister van I&M. Door een actieve deelname aan het EWEA Offshore evenement en het naar de Eemshaven halen van de Global Wind Day, hebben we onze ambities goed voor het voetlicht gebracht bij de Nederlandse en buitenlandse offshore windsector. Het Noord-Nederlandse MKB offshore wind netwerk NNOW, is na een ondersteuning vanuit o.a. de provincie op eigen kracht verder gegaan.

Door het uitvoeren van enkele onderzoeken hebben we een aantal zaken voor onszelf duidelijk gemaakt. Het gaat daarbij om de strategie bepaling rondom de E-hub en de haalbaarheid van een Haveneiland op de Noordzee. Daarnaast hebben we duidelijkheid of het mogelijk is om een onshore testveld te realiseren. Indien dat mogelijk is, dan moet het desbetreffende bestemmingsplan daarvoor de mogelijkheid bieden. Tevens is in de structuurvisie van het Rijk één of meerdere corridors voor kabels en leidingen door de Waddenzee naar de Eemshaven vastgesteld. Ook hebben we, indien er initiatiefnemers zich aanmelden, de kansen voor de ecologie en visserij ondersteund.

We hebben met het uitvoeren van het Interreg 4C project 4POWER veel internationale kennis en ervaring opgebouwd op het gebied van de implementatie en ontwikkeling van offshore wind. We werken op allerlei terreinen goed samen met onze partners binnen Energy Valley, maar ook daarbuiten en over de grenzen heen. Duitsland is een belangrijke partner voor ons geworden, waarmee we nadrukkelijk samenwerken, bijvoorbeeld binnen het HEC project.

Intern is er op het gebied van offshore wind brede bekendheid onder de afdelingen en werken de afdelingen integraal samen op dit onderwerp. De afdelingen die het onderwerp trekken zijn Ruimtelijke Plannen (RP) en Economische Zaken & Projectfinanciering (EZP). Er wordt gewerkt volgens de principes van projectmatig werken en de SOM strategie (Strategisch Omgevingsmanagement). Zowel ambtelijk als bestuurlijk is er duidelijkheid over de afstemming en besluitvorming op het gebied van offshore wind. Het onderwerp is verankerd in het provinciale Programma Energie, de Green Deal Noord-Nederland en de Ontwikkelingsvisie Eemsdelta.

4.2 Activiteiten en resultaat

In deze paragraaf staat beschreven welke activiteiten we willen gaan ontplooiën voor de komende vier jaar op het gebied van offshore wind. Met het uitvoeren van deze activiteiten willen we de randvoorwaarden creëren die de verdere ontwikkeling van offshore wind in Groningen mogelijk maakt. Hoofdzakelijk zijn ze te verdelen over vier hoofdactiviteiten: de lobby, samenwerking, onderzoek en een deelproject Interreg 4C 4POWER. Per activiteit staat beschreven wat het gewenste resultaat hiervan moet zijn.

4.2.1 Lobby

Voor een aantal zaken willen we gaan lobbyen bij het Rijk. Waar mogelijk doen we dat in samenwerking met onze Energy Valley partners en andere partijen. De belangrijkste twee onderwerpen zijn de uitbreiding van het windwingebied boven de Wadden en het aanwijzen van TenneT als netbeheerder op zee door het Rijk.

4.2.1.1 Uitbreiding windwingebied boven de Wadden

Het ministerie van I&M heeft in juni 2011 in het Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte aangegeven dat het windwingebied boven de Wadden wordt uitgebreid. In november heeft I&M reactie gegeven op de door ons ingediende zienswijzen. Het stuk wordt begin 2012 vastgesteld door de minister van I&M. Het gaat om een gebied ten westen van de geplande Gemini parken en het ligt daar tegenaan. Het gebied krijgt de naam "Eemshaven" en het biedt ruimte voor de plaatsing van ongeveer 400 MW. Exacte grootte en ligging moet nog worden vastgelegd in het Nationaal Waterplan. Het Rijk heeft met het aanwijzen van dit windgebied het zoekgebied boven de Wadden opgeheven. In potentie is hier een gebied van 5 tot 8 GW mogelijk, dat nu terrein is van het ministerie van Defensie. We zijn blij met de uitbreiding, maar we blijven er bij het Rijk op aandringen om dit gebied verder uit te breiden. We gaan het Rijk vragen om het zoekgebied vast te houden en het windwingebied verder uit te breiden. Dit gaan we doen via een krachtige lobby, maar ook via de formele kanalen van het BO-MIRT en het indienen van een zienswijze op het Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte.

Resultaat: we hebben een maximale inspanning geleverd om het aanwijzen van een groter windwingebied boven de Wadden door het Rijk mogelijk te maken.

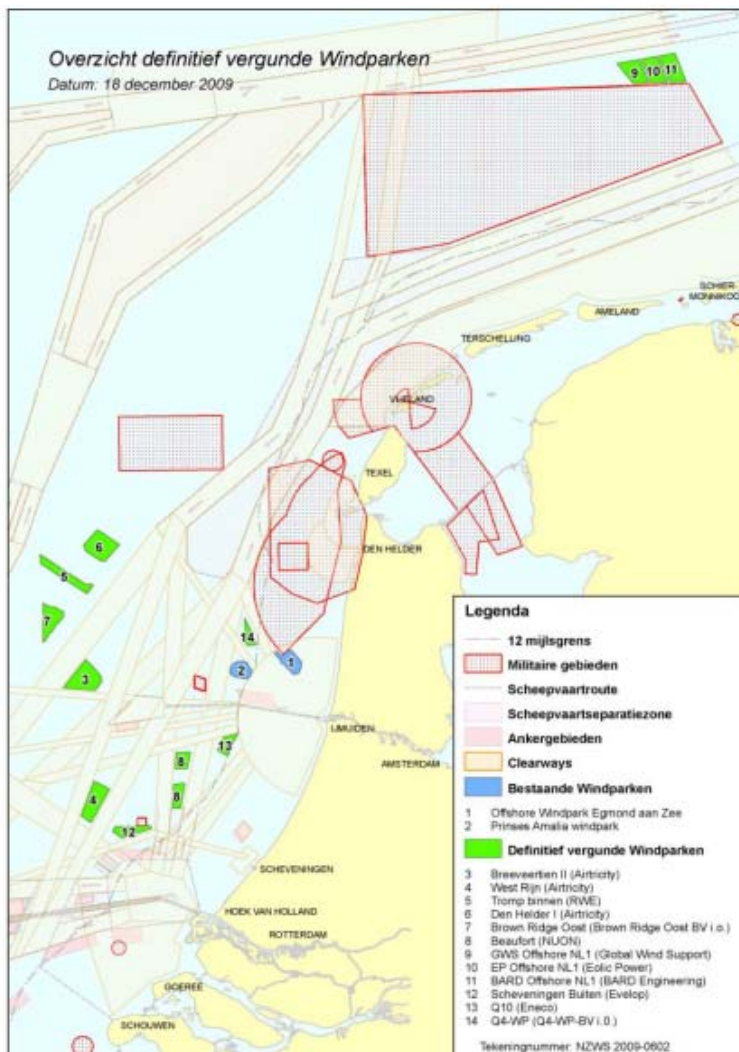

Fig. 1: overzicht vergunde windparken (bron: Rijkswaterstaat 2009)

4.2.1.2 TenneT beheerder netwerk op zee

Het ministerie van EL&I heeft in het Energierapport 2011 aangegeven dat ze in 2015 wetgeving gereed willen hebben, die het mogelijk maakt om TenneT aan te wijzen als netbeheerder op zee. Wij zijn van mening dat het aanpassen van die wetgeving niet zo lang op zich hoeft te laten wachten. Bovendien zijn er in 2014 Tweede Kamer verkiezingen en bestaat daarmee het risico dat deze wetgeving er geheel niet komt. We willen er bij het Rijk op aandringen dat de Elektriciteitswet deze kabinetsperiode nog wordt aangepast op dit punt. Tevens moet in relatie tot offshore wind en het netwerk op zee, het principe van voorrang voor duurzaam worden toegepast.

Daarnaast heeft het Rijk aangegeven de aandelen van TenneT tot 49% te willen verkopen om TenneT meer financiële armslag te geven. In het verleden hebben de provincies onderzocht of er vanuit de middelen van de verkochte Nuon en Essent aandelen een achtergestelde lening kon worden verstrekt aan TenneT, om daarmee een net op zee te kunnen financieren. Omdat destijds een aantal provincies zich terugtrokken is dit niet doorgegaan. We willen inventariseren of dit samen met een aantal andere provincies alsnog mogelijk is, wellicht in een andere vorm. Mogelijk doen we dit in Energy Valley verband, maar we sluiten daarbij geen provincies uit.

Resultaat: we hebben een maximale inspanning geleverd om het Rijk te bewegen de Elektriciteitswet nog deze kabinetsperiode aan te passen en TenneT aan te wijzen als netbeheerder op zee. Daarnaast hebben we geïnventariseerd of het mogelijk is samen met een aantal andere provincies de middelen vanuit de verkochte aandelen van de energiebedrijven in te zetten als financiering voor het net op zee.

4.2.2 Samenwerking

4.2.2.1 Noordelijke Taskforce Offshore Wind

Om meer aandacht voor het onderwerp offshore wind te krijgen en de lobby voor de Noord-Nederlandse belangen kracht bij te zetten, willen we samen met onze Energy Valley partners een Taskforce oprichten die als een ambtelijk en bestuurlijk platform fungeert voor de Noord-Nederlandse offshore windsector. Deze Taskforce moet een krachtige ambtelijke en politieke/bestuurlijke lobby voeren om op die manier bepaalde zaken in beweging te krijgen, zoals het Europese netwerk op zee en een groter windwingebied boven de Wadden. We zoeken daarin de samenwerking met NWEA en het lobbyplatform Windkracht 11, dat namens de Nederlandse offshore wind bedrijven de lobby voert. Deze Taskforce produceert jaarlijks een boekwerk dat wordt aangeboden aan de minister van EL&I en/of de minister van I&M. In dit boekwerk worden de sterke punten van Noord-Nederland op het gebied van offshore wind voor het voetlicht gebracht, gecombineerd met de wensen en eisen die we willen neerleggen bij het Rijk.

Resultaat: we richten een Noordelijke Taskforce Offshore Wind op. Deze ambtelijke en bestuurlijke organisatie heeft aandacht gevraagd voor het thema offshore wind bij het Rijk. Jaarlijks is er een boekwerk opgeleverd, met daarin onze sterke punten, wensen en eisen op het gebied van offshore wind. Dit wordt aangeboden aan de minister van EL&I en/of de minister van I&M.

4.2.2.2 EWEA Offshore evenement

Eind november/begin december 2011 heeft het tweejaarlijkse EWEA Offshore evenement plaatsgevonden, in de RAI in Amsterdam. Dit is wereldwijd het grootste evenement op het gebied van offshore wind. Er is een beurs waar bedrijven van groot to klein zich aan elkaar presenteren. Daarnaast worden er lezingen en workshops gehouden. Het is een uitstekend evenement om als provincie onze ambities kenbaar te maken aan de sector. De provincie Noord-Holland faciliteert reeds enkele jaren een (Noord-)Nederlands Holland Paviljoen op dit evenement. We hebben samen met een aantal Energy Valley partners een stand bemand op het Holland Paviljoen. We hebben hiervoor een bescheiden bijdrage geleverd aan Noord-Holland t.b.v. de organisatie van het Holland Paviljoen. Samen met de provincie Noord-Holland bekijken of we hier een groeimodel van kunnen maken, waarbij onze participatie in 2013 en 2015 uiteindelijk gelijk kan worden getrokken met die van Noord-Holland.

Resultaat: presentatie op het EWEA Offshore evenement, waarbij we aan de Nederlandse offshore windsector en aan buitenlandse partijen en onze ambities kenbaar hebben gemaakt. Daarnaast is duidelijk of we samen met Noord-Holland een groeimodel kunnen maken, waarbij onze participatie uiteindelijk gelijk is getrokken met die van Noord-Holland.

4.2.2.3 Global Wind Day in de Eemshaven

Jaarlijks wordt er op 15 juni over de hele wereld de Global Wind Day georganiseerd. Deze "Nationale Winddag" was in 2011 in IJmuiden en stond grotendeels in het teken van offshore wind. We willen samen met de organiserende partijen (waaronder NWEA, stichting Energy Valley en Groningen Seaports) deze winddag in 2012 in de Eemshaven laten plaatsvinden. In de Eemshaven staat het grootste onshore windpark van Nederland (264 MW) en de Eemshaven heeft uiteraard een relatie met offshore wind. Hiermee kunnen we onze ambities kenbaar maken aan de sector en ons beter nestelen in het netwerk.

Resultaat: de Global Wind Day is gehouden in de Eemshaven, waarbij we ons hebben gepresenteerd aan de gehele Nederlandse (offshore) windsector en we onze ambities kenbaar hebben gemaakt.

4.2.2.4 Ondersteuning NNOW netwerk

De Noordelijke MKB bedrijven op het gebied van offshore wind hebben zich verenigd in het Northern Netherlands Offshore Wind netwerk (NNOW). Stichting Energy Valley, de NOM en Syntens hebben dit samen met de bedrijven opgezet. Doel van dit netwerk is ervoor te zorgen dat Noord-Nederlandse bedrijven die actief zijn op het gebied van offshore wind, of dit willen worden, een betere positie krijgen in de internationale offshore wind markt. De ondersteuning van dit netwerk liep via het Interreg project IFP en loopt eind 2011 af. Het netwerk bestaat nog maar kort en heeft nog ondersteuning nodig, zodat het over een aantal jaar op eigen benen kan staan. We willen ondersteuning bieden aan dit netwerk in de vorm van subsidie. We gaan hierover in gesprek met de initiatiefnemers.

Resultaat: het NNOW netwerk is blijven bestaan met behulp van financiële ondersteuning vanuit de provincie. Daarna kan het netwerk op eigen benen staan.

4.2.3 Onderzoek

We willen een aantal onderzoeken op het gebied van offshore wind zelf gaan opstarten. Aan een aantal andere onderzoeken willen we een bijdrage leveren in de vorm van ondersteuning in uren en/of middelen. Hieronder zal per onderzoek worden aangegeven wat exact onze inzet en bijdrage zal zijn.

4.2.3.1 Vervolg E-hubstudie

In 2011 heeft KEMA in opdracht van stichting Energy Valley een technische haalbaarheidstudie naar een Elektriciteits-hub (E-hub) op zee uitgevoerd. De provincie Groningen heeft hier in de vorm van subsidie een bijdrage aan geleverd. Deze studie heeft duidelijkheid gegeven over de technische haalbaarheid van een E-hub op zee. Daarnaast is er gekeken naar de regulatorische kant van de zaak met betrekking tot wet- en regelgeving. Tevens is er een vingeroefening gedaan met betrekking tot financierbaarheid van een E-hub. Het onderzoek laat zien dat er nog enkele hobbels moeten worden genomen op alle drie hierboven genoemde punten. Desalniettemin zijn er strategische overwegingen om in te blijven zetten op een E-hub op de langere termijn. De E-hub is een zaak van de lange adem, op langere termijn zal de E-hub haalbaar zijn. Samen met stichting Energy Valley gaan we in 2012 een visiedocument opstellen over onze positie met betrekking tot de E-hub. Het visiedocument gebruiken we voor de lobby richting Den Haag en Brussel, maar ook richting onze Oosterburen. Eventueel laten we (deel)onderzoeken uitvoeren op technisch, regulatorisch en/of financieel en economisch gebied, indien hier aanleiding voor is. Te denken valt aan onderzoek binnen een nieuwe Green Deal of in het kader van de Topsector Energie. Wij willen bijdragen aan de eventuele financiering van onderzoek en nemen actief deel aan het onderzoek en de visievorming, samen met stichting Energy Valley.

Resultaat: we hebben een visiedocument ontwikkeld dat we gebruikt hebben in de lobby richting Den Haag, Brussel en Duitsland. We hebben ons maximaal ingespannen om de

relatie tussen de E-hub en onze status als Energyport goed voor het voetlicht te brengen. Daarnaast hebben we actief deelgenomen aan aanvullend (deel)onderzoek voor de E-hub.

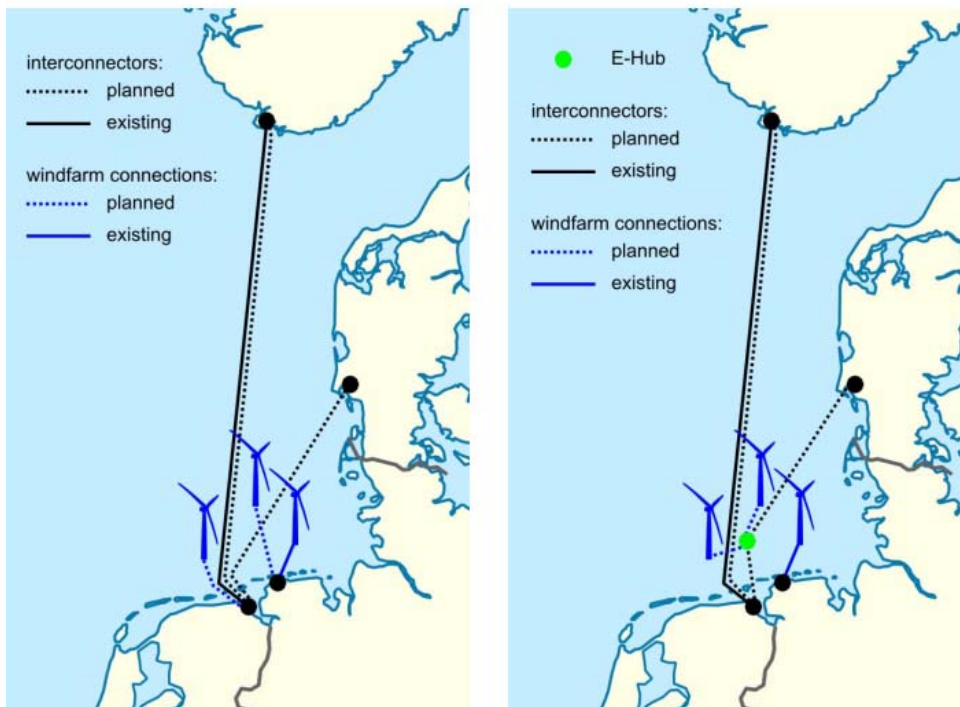

Fig. 2: links business as usual en rechts de situatie met een E-hub (bron: KEMA 2011)

4.2.3.2 Haalbaarheidstudie Haveneiland

We willen (indien mogelijk) samen met Duitse overheden een haalbaarheidsonderzoek laten uitvoeren naar een haven-/werkeiland op zee, waar vanaf offshore windparken kunnen worden gebouwd en onderhouden. Naast de bouw en het onderhoud willen we onderzoeken welke extra functionaliteiten op het eiland geschikt zouden zijn. Stichting HEDEN (Haveneiland Duurzame Energie Noordzee) heeft hiervoor een subsidieverzoek ingediend bij het ministerie van EL&I. Tot nu toe is deze studie nog niet gestart. We willen in overleg met het ministerie van EL&I en de stichting HEDEN om te onderzoeken hoe we dit onderzoek alsnog kunnen laten uitvoeren. Daarbij willen we ook de eventuele vermeden kosten van het uitbaggeren van de Eems en de effecten op de ecologie meenemen in het onderzoek. Wij willen bijdragen aan de financiering van deze haalbaarheidstudie en we nemen actief deel aan dit onderzoek.

Resultaat: indien deze haalbaarheidstudie van start gaat, dan dient er duidelijkheid te zijn over de haalbaarheid van een haven-/werkeiland op zee, inclusief duidelijkheid over de eventuele vermeden kosten van het uitbaggeren van de Eems en de effecten op de ecologie.

4.2.3.3 Planologische reservering Testveld

Er is een grote behoefte vanuit de markt aan geschikte locaties om turbines te testen voor certificering. Groningen is wat windcondities betreft hiervoor zeer geschikt. We gaan onderzoeken of het mogelijk is om in één van de drie POP-locaties een onshore testveld te realiseren. De locaties in de Eemshaven en Delfzijl lijken hiervoor het meest geschikt. We treden hierbij in overleg met initiatiefnemers, de gemeenten en Groningen Seaports. Indien het mogelijk is om een locatie aan te wijzen voor een testveld voor windturbines, gaan we dit planologisch vastleggen.

Naast het testen van de turbines voor certificering, willen we tevens inventariseren of er ook mogelijkheden zijn voor andere vormen van onderzoek, training van personeel en het doen van stages op dit testveld. We treden hierbij in overleg met initiatiefnemers, kennisinstellingen, onderwijsinstellingen en andere belanghebbenden.

Resultaat: we hebben duidelijkheid of het mogelijk is om een locatie voor een onshore testveld aan te wijzen voor windturbines in één van de drie POP-gebieden voor grootschalige windenergie. Indien het mogelijk is om een locatie hiervoor aan te wijzen, wordt dit planologisch vastgelegd in het bestemmingsplan van de desbetreffende gemeente. Het primaat voor het wijzigen van het bestemmingsplan ligt bij de gemeente. Daarnaast hebben we duidelijkheid of het mogelijk is vormen van onderzoek, training van personeel en stages uit te voeren op dit testveld.

4.2.3.4 Vergelijkend onderzoek Eemshaven t.o.v. Duitse havens

Groningen Seaports zet zich in om de Eemshaven in te richten voor bedrijvigheid die verbonden is met offshore wind. In juni 2011 is bekend geworden dat het Duitse overslagbedrijf Buss, die actief is in de offshore windindustrie, zich gaat vestigen in de Eemshaven. Daarnaast gaat Groningen Seaports investeren in een verzwaarde kade en andere faciliteiten in de Beatrixhaven om offshore wind bedrijvigheid goed te kunnen faciliteren. De provincie is samen met de gemeenten Eemshaven en Delfzijl aandeelhouder van Groningen Seaports. Als aandeelhouder willen we dat de haven zo goed mogelijk wordt ingericht voor offshore wind bedrijvigheid. We moeten daarbij weten waar de markt behoefte aan heeft en we willen bedachtzaam omgaan met investeringen. Dat doen we door constant in gesprek te blijven met de sector en door het laten uitvoeren van een onderzoek door een externe partij, naar de situatie in de Duitse havens, die samen met de Eemshaven concurreren om deze vorm van bedrijvigheid.

Resultaat: we hebben door het laten uitvoeren van een vergelijkend onderzoek in beeld hoe de situatie is in de concurrerende Duitse havens t.o.v. de Eemshaven.

4.2.3.5 Aanwijzen corridor(s) voor kabels en leidingen Waddenzee

Momenteel zijn er vier concrete initiatieven die in of nabij de Eemshaven gaan aanlanden (Cobra, NorNed2, NGT2 en Gemini). Daarnaast heeft de provincie ambitie om meer windparken boven de Waddeneilanden te realiseren, is er wellicht een tweede internetkabel op komst en is niet uitgesloten dat er leidingen nodig zijn voor eventuele CO2 opslag op zee. Mede op ons verzoek laat het ministerie van EL&I en I&M onderzoeken waar in de Waddenzee en met welke techniek deze leidingen en kabels die nodig zijn voor deze initiatieven, het beste kunnen worden neergelegd. Om in de toekomst ad hoc maatregelen te voorkomen en ervoor te zorgen dat we "no regret" maatregelen nemen, worden corridors aangewezen voor kabels en leidingen in de Waddenzee naar de Eemshaven. Het ministerie van I&M is samen met het ministerie van EL&I en Rijkswaterstaat bevoegd gezag voor de aanwijzing van corridors. Het staat tevens opgenomen in de afsprakenlijst van de Green Deal Noord-Nederland. Samen met Rijkswaterstaat en gemeente Eemshaven doen wij mee aan dit onderzoek en zorgen wij ervoor dat Groningen Seaports en maatschappelijke organisaties betrokken worden.

Resultaat: er is door het Rijk een aantal corridors planologisch aangewezen voor kabels en leidingen op de Waddenzee naar de Eemshaven toe. Indien noodzakelijk hebben we deze corridors doorvertaald naar het POP en de POV.

4.2.3.6 Kansen voor ecologie en visserij

Momenteel loopt er via Imares en verschillende andere partijen onderzoek naar de toepassing van visserij en aquacultuur in offshore windparken. Dit biedt mogelijk kansen voor de visserijsector en de ecologie. Bijvoorbeeld wanneer mosselzaadinstallaties (MZI's) van de Waddenzee verplaatst kunnen worden naar deze parken. We gaan hier zelf geen trekkende rol in vervullen, maar we zijn wel bereid om initiatiefnemers te ondersteunen in de vorm van subsidies voor onderzoek en het (beperkt) inzetten van menskracht. Er dient wel een duidelijke relatie te zijn met Groningse, cq. Noord-Nederlandse belangen.

Resultaat: bij voldoende Groningse relatie en gefundeerde vraag hebben we onderzoek naar initiatieven op het gebied van ecologie en visserij, in relatie tot offshore wind ondersteund.

4.2.4 Interreg 4C project 4POWER

In het voorjaar van 2011 hebben we een aanvraag ingediend voor een Interreg 4C project op het gebied van offshore wind, genaamd 4POWER. Dit project betreft het uitwisselen van kennis en ervaringen op het gebied van offshore wind, om daarmee de implementatie van offshore wind voor lokale en regionale overheden te verbeteren. In totaal doen er 11 partners mee, verdeeld over heel Europa, waarvan drie uit Duitsland. Wij zijn leadpartner van dit project en inmiddels is bekend geworden dat de aanvraag (officieus) ontvankelijk is verklaard. De officiële bevestiging hiervan volgt eind december 2011/begin januari 2012, dan horen we ook of ons project een subsidie krijgt toegekend vanuit het Interreg 4C fonds. Indien dat het geval is, gaan we dit project uitvoeren als leadpartner.

We werden destijds geattendeerd op de mogelijkheid voor het indienen van een aanvraag voor het Interreg 4C programma. We hebben daarvoor een subsidie ontvangen van Agentschap NL. Met deze subsidie hebben we een projectbureau ingehuurd om ons te ondersteunen bij het indienen van deze aanvraag. Omdat de tijd voor het opzetten van dit project erg kort was en het onduidelijk is of we een subsidie toegekend krijgen, is er destijds voor gekozen om de formatie voor dit project op een later moment te regelen. Het 4POWER project is een project op zich, maar vanwege de relatie met offshore wind en omdat destijds de formatie nog niet geregeld kon worden, is ervoor gekozen om de formatie hiervoor te laten verlopen via dit projectplan.

Resultaat: het kennisniveau op het gebied van de implementatie en ontwikkeling van offshore wind is bij ons en de Europese lokale partijen verhoogd door uitwisseling van kennis en ervaringen. Tevens hebben we hiermee ons Europese netwerk uitgebreid.

4.3 Aanpalende dossiers

In deze paragraaf beschrijven we een aantal dossiers waar het thema offshore wind een relatie mee heeft. Binnen deze dossiers zal er ook aandacht moeten komen voor het onderwerp offshore wind, maar omdat ze niet specifiek en uitsluitend gericht zijn op offshore wind, vallen ze niet direct onder de activiteiten van dit projectplan. Echter, omdat we hier wel een bijdrage aan zullen leveren die nieuw is en dus extra op de formatie drukt, hebben we onze inzet in uren op het gebied van offshore wind aangegeven.

4.3.1 Arbeidsmarkt en E-cademy

De Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en de Maritime Campus in Den Helder gaan in het studiejaar 2011/2012 van start met een afstudeerrichting Offshore Wind voor HBO Techniekstudenten. De Noordelijke Hogescholen hebben aangegeven meer met elkaar en de Energy Valley partners te willen samenwerken op het gebied van energie. Ook het Noorderpoortcollege in Delfzijl start in het studiejaar 2012/2013 met een vierjarige MBO opleiding windenergie voor technici. We willen proberen een coördinerende rol te spelen, door ervoor te zorgen dat deze ontwikkelingen goed op elkaar worden afgestemd en dat er samenhang komt in het energieonderwijs. Dit sluit naadloos aan bij de E-cademy die momenteel in oprichting is en waar we als provincie ook nauw bij betrokken zijn. Daarnaast willen we de opleidingsinstellingen stimuleren om meer studenten uit te wisselen met de Duitse (hoge)scholen. Ook willen we dat er in de Eemshaven de mogelijkheid is voor stages en trainingen op het gebied van windenergie.

Daarnaast willen we de nodige aandacht besteden aan het omscholen en matchen van mensen aan vacatures uit de offshore windindustrie. We willen hierbij gebruik maken van de bestaande kanalen. We hebben in ons collegeprogramma aangegeven dat we zwaarder in willen zetten op arbeidsmarkt en scholing. De afdeling EZP en het cluster Arbeidsmarkt in het bijzonder is vanuit de provincie belast met het stimuleren van de arbeidsmarkt. Matching, scholing en de E-cademy horen hierbij. Momenteel werkt het cluster Arbeidsmarkt een visie uit hoe we de tekorten in de technieksector en de zorgsector op kunnen vangen. Het thema energie en daarmee ook offshore wind, valt onder de technieksector. Uit het uitvoeringsprogramma dat onder deze visie komt te liggen, moet duidelijk worden welke activiteiten we als provincie op dit gebied gaan uitvoeren. Vanwege de verhoogde ambities op het gebied van arbeidsmarkt en scholing gaan we de komende tijd bezien of de afdeling EZP en het cluster Arbeidsmarkt hier een uitbreiding voor nodig heeft. Vooruitlopend daarop gaan we er vanuit dat het onderdeel offshore wind voor het cluster Arbeidsmarkt en de activiteiten op het gebied van de E-cademy 200 uur zullen bedragen. Dit aantal uren is indicatief en kan dus nog wijzigen.

4.3.2 Duitsland en HEC

Ook met andere partners buiten het Energy Valley gebied kunnen we de samenwerking aangaan. Zo willen we op verschillende gebieden gaan samenwerken met de Duitse overheden en andere Duitse partijen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het netwerk op zee, de E-hub en het haveneiland op zee. Samen met Duitse partijen kunnen we voor bepaalde zaken gaan lobbyen in Den Haag en/of Brussel. We willen gebruik maken van een aantal bestaande structuren zoals de contacten die we opdoen in het Interreg project Hanze Energie Corridor (HEC) en de Nederlands Duitse RO commissie. Daarnaast heeft de portefeuillehouder Economische Zaken & Energie van ons college aangegeven een tweejaarlijks overleg te willen organiseren met de deelstaat Niedersachsen over zaken die ons beide aangaan en waar we elkaar kunnen versterken. Ook via het EDR bureau gaan we de contacten aanhalen. Binnen het HEC project proberen verschillende Noordelijke partijen grensoverschrijdend samen te werken met Duitse overheden en kennisinstellingen op het gebied van duurzame energie. Tevens moet via deze samenwerking fondsen van Europese kaderprogramma's worden aangeboden voor innovatieve energieprojecten. Binnen dit project zit ook een onderdeel offshore wind. We willen nauwer betrokken raken bij de uitvoering van het offshore wind onderdeel binnen HEC.

4.3.3 Green Deal Noord-Nederland

Noord-Nederland heeft met het Rijk een Green Deal gesloten, die gebaseerd is op de pijlers van het Programma Energie. De Energy Valley regio wordt in het Regeerakkoord erkend als zodanig en dit blijkt ook uit de aanwijzing van Noord-Nederland als "Energyport" in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte van het ministerie van I&M. Voor offshore wind is een specifieke Green Deal gesloten tussen het Rijk en NWEA. In de Green Deal tussen de Energy Valley regio Noord-Nederland en het Rijk wordt voor offshore wind hier ook naar verwezen. In beide Green Deals hebben we geprobeerd de belangen met betrekking tot offshore wind voor Noord-Nederland goed voor het voetlicht te krijgen. Zo hebben we afgesproken met het Rijk om een offshore experimenteergebied boven de Wadden/in de Noordelijke havens in te richten om technologische innovaties te ontwikkelen. Het is nu zaak gemaakte afspraken in de beide Green Deals verder uit te werken en om te zetten in daden. Dat zal in het voorjaar van 2012 plaatsvinden met een Uitvoeringsprogramma Green Deal, waarbij we aansluiten op de Green Deal van NWEA. We gaan in overleg met het Rijk, NWEA en Energy Valley om de beide Green Deals handen en voeten te geven en om te zetten naar concrete resultaten die landen in Noord-Nederland en Groningen in het bijzonder. Meer over beide Green Deals vindt u op blz. 37.

4.3.4 Provinciaal Programma Energie

Er is een nieuw provinciaal Programma Energie in de maak dat gaat gelden voor vier jaar (2012-2015). Het Programma Energie geeft de visie op hoofdlijnen weer, maakt een aantal strategische keuzes en geeft de bijbehorende organisatie en inzet weer. Dit programma heeft in operationele zin ten doel de provinciale inzet op energie te structureren, focus aan te brengen en te zorgen voor coördinatie op dit dossier. Het Programma Energie vormt de verbinding tussen de strategisch pijlers in de met het Rijk afgesloten Green Deal en de praktische vertaling, uitvoering en ondersteuning ervan vanuit de provinciale organisatie. Het Programma Energie richt zich nog meer dan voorgaande jaren op de strategische pijlers van het energiedossier. Het programma Energie 2012-2015 kent vier programmalijnen:

1. Power Production & Balancing
2. Smart Energy Systems
3. (Groene) Gasrotonde / Biobased Energy
4. Onderzoek en Onderwijs / Internationalisering

Het project offshore wind maakt als een van de speerpunten deel uit van het Programma Energie. Het onderwerp offshore wind is voornamelijk verweven met de programmalijn Power Production & Balancing, maar heeft ook raakvlakken met Onderzoek en Onderwijs en Internationalisering.

4.3.5 Eemsdelta en Ontwikkelingsvisie

Het thema offshore wind heeft veel raakvlakken met de Ontwikkelingsvisie Eemsdelta 2030 en de activiteiten in de Eemshaven. De Eemsdelta is een gebied waar de laatste jaren een sterke groei is geweest in m.n. de Eemshaven en Delfzijl, wat betreft energie en chemie gerelateerde bedrijvigheid.

Daarnaast is het een gebied dat te maken heeft met de gevolgen van ontgroening, vergrijzing en krimp. Het is tevens een gebied met hoge natuurwaarden; de Waddenzee heeft de status van werelderfgoed en de provincie wil de Waddenzee, het Eems-Dollard estuarium en het karakteristieke Groninger landschap in stand houden, verduurzamen en waar nodig versterken. Aan de ontwikkelingsvisie wordt momenteel gewerkt door de provincie en de betrokken gemeenten. Samen met bestuurlijke partners als het Rijk en de Waterschappen willen we komen tot een integrale, duurzame en breed gedragen toekomstvisie, met een bijbehorend uitvoeringsprogramma voor de regio Eemsdelta.

Het onderwerp offshore wind willen we stevig verankeren in de Ontwikkelingsvisie Eemsdelta. Het thema offshore wind roept ook een aantal vragen op; in de Ontwikkelingsvisie zal daarin een keuze moeten worden gemaakt. Een voorbeeld daarvan is dat momenteel vooral wordt ingezet op energieproducerende bedrijvigheid in de Eemshaven. Offshore wind is een vorm van die energieproducerende bedrijvigheid die aanlandt in de Eemshaven en daar op het landelijke net wordt aangesloten. Een van de (tijdelijke) problemen die wordt verwacht, is dat er te weinig transportcapaciteit is voor alle opgewekte energie en voor de energie die van offshore windparken of via de interconnectoren die via de Eemshaven verder op het net wordt getransporteerd. In 2017 wordt de nieuwe 380kv verbinding van de Eemshaven naar Diemen in gebruik genomen en is er voor de nu bekende plannen voor energieopwekking, voldoende transportcapaciteit beschikbaar. Tot die tijd wordt mogelijk congestiemanagement toegepast.

4.3.6 Economie en Ecologie in Balans

In de Eemsdelta regio is de laatste jaren een grote dynamiek ontstaan. Er heeft zich veel bedrijvigheid gevestigd in de Eemshaven en Delfzijl, het gebied is in trek bij bedrijven. De Eemsdelta is wat betreft landschap en natuurwaarden een uniek en waardevol gebied. De Waddenzee heeft de status van Werelderfgoed en zowel de Waddenzee als de Eems-Dollard is Natura 2000 gebied. Daar willen zuinig mee omgaan en economische activiteiten moeten daarom in balans worden gebracht met de ecologie.

Daarom zijn we gestart met het project "Economie en Ecologie in Balans", dat eigenlijk kan worden gezien als een werkwijze. Met dit project willen we een stevige basis leggen voor langdurige samenwerking in de Eemsdelta regio met brede steun voor verdere ontwikkelingen in dit gebied. Binnen dit project proberen we afspraken te maken met gemeenten, waterschappen, bedrijven en natuur- en milieuorganisaties in de Eemsdelta regio. We proberen alle partijen in een vroegtijdig stadium te informeren over nieuwe ontwikkelingen, zodat wijzigingen mogelijk zijn en we gezamenlijk tot een oplossing kunnen komen als er zich problemen voordoen. Het thema offshore wind zal ook meelopen in dit traject.

4.3.7 Algemeen: werkwijze

Het spreekt voor zich dat we bovenstaande activiteiten zoveel mogelijk gaan oppakken met onze partners in Energy Valley verband. We willen nauwer gaan samenwerken met onze partners in Energy Valley verband op dit thema. De provincie Noord-Holland, maar ook de provincie Fryslân zijn beide provincies met goede windcondities en zijn ook actief op dit onderwerp. Gezamenlijk kunnen we lobbyen voor bepaalde onderwerpen in Den Haag en/of Brussel en we willen met één gezicht naar buiten treden. Daarnaast moeten we ook goede afspraken maken over wie-doet-wat. Onze partners zoals stichting Energy Valley, de NOM, NHN, Groningen Seaports, maar ook de gemeenten hebben elk een andere rol. We willen met elkaar afspreken wie welke rol oppakt en elkaar goed informeren op dit dossier.

Naast de partners in de Energy Valley regio willen we ook in contact treden met de provincies, gemeenten en havens, die reeds actief zijn op het gebied van offshore wind en waar de windparken aanlanden. Bijvoorbeeld de provincie Zeeland en de haven van Vlissingen, om te onderzoeken of we gezamenlijk op kunnen trekken. Ook binnen het IPO willen we onderzoeken of we een gezamenlijk belang kunnen benoemen, waarvoor we aandacht willen vragen bij het Rijk. Wanneer er nieuwe ontwikkelingen zijn en wanneer we de activiteiten uit dit projectplan gaan uitvoeren, zullen we onze stakeholders tijdig informeren. Dat doen we volgens de principes van projectmatig werken en het Strategisch Omgevingsmanagement (SOM).

5 Organisatie, menskracht en financiën

Dit hoofdstuk is een samenvatting van hoofdstuk 5 uit het interne werkdocument. De integrale versie van dit hoofdstuk treft u aan in bijlage 3.

5.1 Organisatie

Offshore wind is één van de belangrijke strategische energithema's van de provincie en valt onder het provinciale Programma Energie. Dit programma geldt voor een periode van vier jaar (2012-2015). Omdat offshore wind hier onderdeel vanuit maakt en we het als een langjarig strategisch thema beschouwen, zal het projectplan voor offshore wind eveneens vier jaar bedragen.

Offshore Wind is een integraal thema dat raakvlakken heeft met onderwerpen als ruimtelijke ontwikkeling, economie, energie, werkgelegenheid, opleidingen, milieu, natuur, etc. De nadruk voor ons als provincie ligt op het ruimtelijk-economische vlak. Met name op dit vlak kunnen we een bijdrage leveren, zonder dat we de andere onderwerpen uit het oog verliezen. Wat betreft de uitvoering komt het zwaartepunt te liggen bij de afdeling Ruimtelijke Plannen (RP) en de afdeling Economische Zaken en Projectfinanciering (EZP).

5.2 Menskracht

Om alle activiteiten die genoemd zijn in hoofdstuk 4 uit te kunnen voeren stellen we 2,0 fte beschikbaar voor de periode 2012-2015. Deze fte's verdelen we evenredig over de afdeling Ruimtelijke Plannen (RP) en de afdeling Economische Zaken en Projectfinanciering (EZP). Het gaat hier om nieuwe taken, die niet binnen de huidige werkzaamheden in te passen zijn. Naast bovengenoemde afdelingen is er een aantal andere afdelingen die zich ook met het thema offshore wind bezig houden. We gaan er vanuit dat deze afdelingen dit in hun huidige werkzaamheden in kunnen passen.

5.3 Financiën

Om alle activiteiten zoals genoemd in hoofdstuk 4 uit te kunnen voeren, schatten we in dat we maximaal € 500.000,- nodig hebben voor een periode van vier jaar (2012-2015). We stellen € 300.000,- beschikbaar voor deze periode (€ 75.000,- per jaar). Een (eventueel) tekort gaan we dekken uit andere provinciale budgetten, dan wel uit bijdragen vanuit andere partijen. We gaan ook het Rijk benaderen om hierin te participeren, via de afspraken die we hebben gemaakt in de Green Deal Noord-Nederland en de Green Deal die het Rijk heeft gesloten met NWEA over offshore wind. De provinciale middelen voor het project Offshore Wind lopen via het Programma Energie 2012-2015, waarbinnen voor verschillende activiteiten op het gebied van energie middelen zijn vastgelegd.

6 Risico's

Alle externe stakeholders zijn het er over eens dat er geweldige kansen liggen voor de Eemshaven, met name voor de bouw van offshore windparken in het Duitse gedeelte van de Noordzee. De signalen zijn zo positief dat het haast te mooi lijkt om waar te zijn. Er zijn altijd risicofactoren die meespelen en de ontwikkelingen op het gebied van offshore wind drastisch kunnen beïnvloeden. Het gaat hier veelal om risico's waar we als provincie niet of nauwelijks invloed op hebben. Hieronder worden deze risico's in kaart gebracht en wordt beschreven hoe we met deze risico's om willen gaan.

Duitse ambities

Duitsland heeft nu aangegeven kernenergie te verlaten en vol in te zetten op duurzame energie, waar offshore wind nadrukkelijk onderdeel van uitmaakt. We richten ons op het versterken van de Nederlandse offshore wind sector, maar we willen ook graag het laaghangende fruit van de (Ooster)buren plukken. Wanneer Duitsland haar ambities van 25GW in 2030 toch niet waar gaat maken, dan zal dit mogelijk gevolgen hebben voor de bedrijvigheid en werkgelegenheid in de Eemshaven. Hetzelfde scenario geldt wanneer de Duitsers hun eigen markt willen beschermen en de Duitse windparken voornamelijk uit Duitse havens willen gaan bouwen. Op de Duitse ambitie zelf hebben we weinig invloed. De ervaring leert dat wanneer Duitsers zeggen dat ze iets gaan doen, ze het ook waarmaken. Wat betreft de bescherming van de eigen havens, ook daar hebben we weinig invloed op. Het is mogelijk om via Brussel iets af te dwingen wanneer Duitsland protectionistisch te werk zou gaan, maar dat zijn lastige trajecten die we liever niet willen bewandelen. Uiteindelijk zijn het de initiatiefnemers die kiezen vanuit welke haven ze gaan bouwen. We moeten ervoor zorgen dat ze niet om de Eemshaven heen kunnen. Daarnaast moeten we de samenwerking met de Duitsers opzoeken om elkaar te ondersteunen in het bereiken van onze doelen.

Het HEC project is vanuit Duitse zijde deels gefinancierd door de afspraken die de Duitse producenten van kernenergie hadden gemaakt met de Duitse Bondsregering. Door het besluit van de Duitse Bondsregering om kernenergie versneld af te bouwen, kan vanuit Duitse zijde de betrokkenheid bij HEC onder druk komen te staan. Dit zou kunnen betekenen dat via dit project geen samenwerking op gang komt tussen Nederland en Duitsland. Echter, er zijn ook andere kanalen om met elkaar het contact te zoeken en de verwachting is dat het wel of niet succesvol zijn van het HEC project, weinig invloed op de bouw van Duitse offshore windparken zal hebben.

Daarnaast gaat Duitsland het windpark Rifgat ontwikkelen, waarbij er een geschil is ontstaan tussen Nederland en Duitsland waar exact de grens ligt voor dit windpark. De Duitsers willen naar aanleiding van de bouw van dit windpark graag een uitbreiding van het Eems-Dollard verdraggebied. Wanneer dit zou gebeuren, is het risico hierbij dat toekomstige initiatieven van windparken, kabels en leidingen ook onderworpen moeten worden aan Duitse wet- en regelgeving. Voor initiatiefnemers betekent dit dat zij met beide landen om tafel moeten en dat kan vertragend werken of projecten zelfs onmogelijk maken. Het Rijk is het bevoegd gezag voor dit dossier en is op ministerieel niveau in overleg met de Bondsregering. We zullen ons belang blijven benadrukken bij het Rijk en de Duitse overheid en wat dit dossier betreft de vinger aan de pols moeten houden.

Financiële crisis

Op de korte (en middellange) termijn ondervindt de offshore windsector hinder van de wereldwijde financiële crisis. Het is moeilijk om de financiering van offshore windparken rond te krijgen. Bedrijven als Bard zitten in financieel zwaar weer en Bard staat zelfs te koop. Het bedrijf heeft de aandelen van het Gemini windpark verkocht aan de Amsterdamse investeringsmaatschappij Typhoon Capital. Dit bedrijf moet nu 2 tot 2,5 miljard euro op het kleed zien te krijgen voor de investering van het park. Door het definitief vaststellen van de SDE subsidie voor Gemini en omdat Nuon en Eneco hun bezwaren tegen Bard/Typhoon hebben laten varen, zal het voor Typhoon iets gemakkelijker worden om financiering te krijgen voor de Gemini parken. Maar in de huidige kapitaalmarkt heerst grote onzekerheid en Typhoon Capital is een jong bedrijf dat zich nog moet bewijzen.

Nu is de ontwikkeling van offshore wind niet afhankelijk van één bedrijf en liggen de kansen voor de Eemshaven met name in Duitsland. Het zou echter wel een streep door de rekening zijn wanneer onverhoopt Typhoon er niet in slaagt om de financiering van Gemini rond te krijgen en er voorlopig geen parken gebouwd zouden worden boven Schiermonnikoog. Dat betekent dat de verwachte

activiteiten met bouw en onderhoud voor dit park vanuit de Eemshaven niet doorgaat. Mocht deze situatie ontstaan, dan zullen we er bij het Rijk op aandringen om de SDE subsidie voor deze parken niet terug te laten vloeien naar de staatskas, maar ten goede te laten komen aan een initiatiefnemer die het park wel kan bouwen.

Een andere ontwikkeling is de afwaardering van de kredieten van RWE door een kredietbeoordelaar. Hierdoor zal het lastiger worden voor dit bedrijf om kapitaal aan te trekken voor het ontwikkelen van offshore windparken. Daar komt bij dat TenneT nu al de grootste moeite heeft om het netwerk op land op orde te krijgen en daar financiering voor te krijgen. Door de overname van het Duitse Transpower heeft TenneT een net in handen gekregen dat verouderd is en waarin flink geïnvesteerd moet worden. Daarnaast is TenneT in Duitsland verplicht om de offshore parken aan te sluiten op land. Met het aanleggen van een net op zee zijn zeer hoge kosten gemoeid, net als met de subsidies die naar deze sector zouden moeten gaan in Duitsland. Op korte (en middellange) termijn is dit geld moeilijk beschikbaar. Dat zorgt voor problemen voor de ambitieuze doelstellingen die Duitsland heeft op het gebied van duurzame energie en offshore wind in het bijzonder. Op lange termijn kan dit heel anders uitwerken, maar dat valt simpelweg niet te voorspellen. Hoe de financiële markten op lange termijn eruit gaan zien is onduidelijk en daar hebben we als provincie geen enkele invloed op. Het enige wat we kunnen doen is de ontwikkelingen op dit gebied scherp in de gaten houden en onze eigen activiteiten bij te sturen waar nodig.

Groningen Seaports

De investeringen die worden gedaan door Groningen Seaports om de haven gereed te maken voor offshore wind activiteiten, worden gedaan op basis van verwachtingen uit de markt. De inkomsten voor Seaports kunnen echter tegenvallen en dan staat de provincie samen met de gemeenten als aandeelhouders garant voor de tegenvallers. De laatste jaren gaat het erg goed in de Eemshaven, maar aan een upfront investering in de Eemshaven blijft altijd een bepaald risico zitten. Het is zaak om samen met de partners binnen Groningen Seaports dit goed in de gaten te houden. De afdeling Economische Zaken & Projectfinanciering heeft aangegeven haar kennis en ervaring hiervoor in te willen zetten. De investeringen die worden gepleegd worden in stappen gedaan, waarbij voortdurend naar de situatie in de markt wordt gekeken, om te beoordelen of de investeringen haalbaar zijn of niet.

Provinciale rol

Voor slechts een beperkt aantal zaken is de provincie bevoegd gezag wanneer het gaat om offshore wind. Wettelijk gezien heeft de provincie nauwelijks taken en bevoegdheden op dit onderwerp. Onze rol zit in de sfeer van agenderen, faciliteren en coördineren, waarbij het gaat om het creëren van de juiste randvoorwaarden. In sommige gevallen is de rol van de provincie daardoor ook kwetsbaar. Anderen moeten je die rol ook gunnen. Wanneer dat niet gebeurt, kan je als provincie veel willen, maar heb je geen middel om iets af te dwingen. Echter, de uitkomsten van de stakeholderanalyse geeft ons de bevestiging en het vertrouwen dat we wel degelijk die rollen van agenderen, faciliteren en coördineren op ons kunnen nemen en dat we daarin ook iets kunnen betekenen.

Rijksbeleid

In juni 2011 is er een aantal documenten van het Rijk gepubliceerd op het gebied van energie waar offshore wind een onderdeel van uitmaakt. Een korte samenvatting van de belangrijkste punten van die documenten op het thema offshore wind kunt u lezen in onderstaand kader. Dan kunt u lezen dat het Rijk offshore wind op dit moment beschouwt als een vorm van duurzame energie die te duur is om nu grootschalig uit te rollen. Offshore wind maakt (in de praktijk) geen onderdeel meer uit van de SDE+ regeling. In de bijlage van het Energierapport waar het kabinet een reactie geeft op de adviezen van de Taskforce Windenergie op Zee, valt te lezen dat de aanvankelijke doelstelling van 6.000 MW op zee is verlaten. Echter, in de Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte wordt dit getal nog wel genoemd.

Het Rijk geeft aan dat ze TenneT verantwoordelijk wil maken voor het netwerk op zee en zal hiervoor de wet aanpassen. Deze moet samen met het uitgiftebeleid van windgebieden op zee uiterlijk in 2015 gereed zijn. Daarmee gaat veel kostbare tijd verloren, ontstaat er een periode van inactiviteit en verliest het bedrijfsleven haar interesse. Deze tijd is hard nodig om de doelstelling van 14% duurzame energie in 2020 te halen. We blijven er bij het Rijk op aandringen om hier meer vaart mee te maken.

Positief is dat het Rijk het windgebied "Eemshaven" heeft aangewezen ten westen van de geplande parken van Gemini. In potentie is hier een gebied van 5 tot 8 GW mogelijk. We hadden dan ook liever

gezien dat de uitbreiding groter was geweest en we blijven op uitbreiding van dit gebied aandringen bij het Rijk, samen met onze Energy Valley partners. Een ander positief punt is dat het Rijk investeert in innovatie en techniek en hier middelen voor beschikbaar wil stellen.

Rapporten Rijksoverheid, Green Deals en de relatie met offshore wind

Energierapport 2011

Het Energierapport meldt een beperkt aantal zaken over offshore wind. De belangrijkste zaken staan in een bijlage waarin het kabinet reageert op de adviezen uit het rapport van de Taskforce Windenergie op Zee. Op blz. 15 van het Energierapport wordt aangegeven dat Nederland op het gebied van duurzame energietechnologie specifieke sterktes heeft. Nederland heeft in de Europese markt in omzet gemeten een bovengemiddeld aandeel in offshore wind en is sterk in aanpalende sectoren waaronder de offshore windsector. De stimulering van deze sectoren loopt via de Topsector Energie (zie verderop in dit kader).

Offshore wind hoort volgens EL&I op korte termijn niet tot de meest kosteneffectieve opties, maar op langere termijn kan het wel een belangrijk deel van elektriciteitsproductie verzorgen. Omdat de kosten nog te hoog zijn richt het kabinet zich niet op grootschalige productie, maar op verdere ontwikkeling van de technologie. Het kabinet neemt daarvoor de volgende drie maatregelen:

1. Stimuleren van innovatie en demonstratieprogramma's met kostenreductie als doel. Het gaat om een innovatief windpark Q10 (voor de Hollandse kust) met testlocaties via een Europese NER300 aanvraag, het Far and Large Offshore Windprogramma (loopt al) en de innovatietrajecten vanuit de Topsector Energie.
2. Voorbereiden ruimtelijke inpassing van offshore wind. Dit loopt via de Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte (zie verderop in dit kader).
3. Duidelijkheid scheppen over de rol van TenneT als netbeheerder op zee.

Het North Sea Grid Initiative wordt aangehaald, waarbij Nederland samen met 9 andere EU landen vraagstukken van grensoverschrijdende elektrische infrastructuur op zee probeert op te lossen. Tenslotte wordt aangegeven dat met het Nationaal Waterplan (NWP) 6.000 MW offshore wind mogelijk wordt gemaakt. In 2015 wordt verkend of er aanvullend beleid nodig is voor offshore wind via het NWP.

Kabinetsreactie rapport Taskforce Windenergie op Zee

In mei 2010 heeft de Taskforce Windenergie op Zee het eindrapport aangeboden aan de Tweede Kamer. Bij het Energierapport 2011 zit een bijlage waarin het kabinet reageert op het advies van de Taskforce.

Het Rijk hanteert geen specifieke doelstelling voor wind op zee. Offshore wind zal (in de praktijk) geen deel uitmaken van de SDE+ regeling. Met een aantal aanbevelingen van de Taskforce wil het Rijk het onderstaande doen. Het Rijk betreft bij de beantwoording van bijna alle adviezen van de Taskforce, een rapport van Pricewaterhouse Coopers dat in opdracht van EL&I is opgesteld.

1. Investeer in innovatie en techniek

Het Rijk wil het verlagen van de kostprijs stimuleren via o.a. het FLOW programma en de Topsector Energie.

2. Voortouw in voorfase bij Rijk en TenneT verantwoordelijk voor net op zee

Het Rijk heeft via het NWP windgebieden op zee aangewezen. Het Rijk heeft aan ECN gevraagd om winddata op de voor windenergie op zee relevante gebieden te verzamelen en overweegt studies op projectMER niveau voor deze gebieden uit te laten voeren. Volgens het Rijk komt de aanbeveling van de Taskforce (het voortouw nemen), overeen met een aanbeveling van PwC die het Rijk adviseert een overkoepelende MER uit te laten voeren, een kavelselectie te maken, een uitgifteplanning te maken en een "one-stop-shop" te creëren voor vergunningen.

Het Rijk gaat de wetsvoorstellen Net op zee en Uitgiftebeleid voor 2015 gereed maken, zodat er volgens het Rijk met offshore wind meer vaart kan worden gemaakt zodra het rendabel is. Uiterlijk 2015 zal TenneT dan worden aangewezen als netbeheerder op zee.

3. Participeer in eigen vermogen

Participeren in eigen vermogen is volgens het Rijk interessant, maar ook risicovol, moet een marktconform rendement opleveren en de middelen moeten beschikbaar zijn. Er wordt gewaarschuwd voor het psychologische effect dat het Rijk de tegenvallers wel op zich zal nemen wanneer het Rijk zou participeren. Bij de verdere uitwerking van het uitgiftebeleid zal het Rijk kijken naar de voor- en nadelen van overheidsparticipatie in windparken. In het geval dat de overheid beter in staat zou zijn om bepaalde risico's te dragen dan de markt, kan een overheid ervoor kiezen om zelf te participeren. Er wordt verder geen uitspraak over gedaan of het Rijk dit risico wel of niet op zich wil nemen.

4. Concessietermijn naar 40 jaar

Het Rijk vindt dat het verlengen van de concessieduur van 20 naar 40 jaar, zich op voorhand niet laat vertalen naar een lagere overheidsbijdrage op korte termijn. Wel is het misschien aantrekkelijk voor marktpartijen om na 20 jaar met lagere investeringen dezelfde business voort te zetten. Het Rijk zal bij de verdere uitwerking van het uitgiftebeleid de voor- en nadelen van een langere concessieduur nader bezien.

5. Een doelstelling uitgedrukt in TWh

Een doelstelling in productie in plaats van een doelstelling op basis van opgesteld vermogen sluit aan bij de doelstellingen van Europa. Het Rijk ziet mogelijkheden om hier in de toekomst anders mee om te gaan.

6. Verbeter de SDE regeling

Het Rijk heeft met de SDE+ besloten om technieken onderling te laten concurreren om subsidie. Het idee van de Taskforce om bij het uitgiftebeleid te werken met prekwificatie en een selectie zal worden betrokken bij de uitwerking van de verdere uitgiftesystematiek van concessies.

Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur & Milieu

Het ministerie van Infrastructuur & Milieu heeft begin juni een Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte gepubliceerd. Daar staat een korte, maar belangrijke passage over windenergie op zee. Op blz. 27 staat daarover het volgende:

"...Daarnaast zet het Rijk in op voldoende ruimte voor op termijn 6000 MW op zee... ..Locaties voor windparken op zee (territoriale zone en Nederlandse Economische Exclusieve Zone) zijn opgenomen in het Nationaal Waterplan. In het zoekgebied ten noorden van de Waddeneilanden uit het Nationaal Waterplan wijst het Rijk in deze structuurvisie het windenergiegebied "Eemshaven" aan. Dit betreft een partiële herziening van het Nationaal Waterplan, waarmee het zoekgebied in het Nationaal Waterplan vervalt (zie kaart op pagina 68). In 2015 wordt bezien in hoeverre voor de langere termijn (na 2020) nieuw ruimtelijk beleid en infrastructuur nodig is voor de verdere uitbouw van nieuwe energiefuncties op de Noordzee, waarbij kostenefficiency een rol speelt."

Er komt een gebied ten westen van de parken van Gemini bij, waar ongeveer 400 MW geplaatst kan worden (afhankelijk van de gekozen turbine). De zienswijzen die zijn ingediend op het Ontwerp Infrastructuur & Ruimte zijn door het ministerie van I&M beantwoord en het stuk is reeds behandeld in de Tweede Kamer. De definitieve vaststelling van het Ontwerp Infrastructuur & Ruimte vindt begin 2012 plaats door de minister van I&M.

Advies Topsector Energie

Het Topteam Energie onder leiding van oud CEO van Shell, Jeroen van der Veer, heeft eind juni 2011 een advies neergelegd bij het ministerie van EL&I. Het advies is vooral procesmatig gericht en gaat niet zozeer in op de verschillende sectoren. Het advies gaat vooral uit van het inzetten op innovatie en kennis via verschillende lijnen. De overheid moet vooral faciliteren en moet kunnen meebewegen met de voortdurend veranderende omstandigheden.

Offshore wind en de aanpalende markten worden kort genoemd als kansrijke sectoren. Daarnaast wordt offshore wind genoemd als een demonstratieproject en proeftuin die ondersteuning zouden kunnen krijgen. Ook het tekort aan technisch geschoold personeel voor offshore wind (maar ook andere sectoren) wordt benoemd. In dat verband wordt ook de E-cademy genoemd als een goed en nuttig initiatief. De ontwikkeling van de gasrotunde en de belangrijke rol die gas speelt in de Nederlandse energiesector komt wel nadrukkelijk naar voren. Daarnaast worden de regionale clusters aangehaald zoals Energy Valley, waarbij het advies is om de clusters te versterken om versnippering tegen te gaan.

In de bijlagen worden een aantal fysieke omstandigheden van Nederland genoemd die kansen bieden, zoals de ligging aan zee met uitstekende zeehavens en de geologische omstandigheden voor de opslag van gas en CO₂. Dat Nederland op het continentale plat goede fysieke omstandigheden heeft voor offshore wind wordt niet genoemd.

In de bijlagen van het rapport wordt het volgende gezegd over offshore wind. Er is veel input geweest bij het Topteam Energie voor dit onderwerp. Er is opgeroepen tot het opvolgen van het advies van de Taskforce Windenergie op Zee. Er is een brede wens om voor de RO op zee de vergunningverlening te versnellen en te komen met een nationale structuurvisie. Er moeten windwingebieden komen met de status van een bestemmingsplan en de concessie moeten geconcentreerd worden. Om een efficiëntere productie te stimuleren moet de geproduceerde elektriciteit (MWh) in plaats van opgesteld vermogen (MW) worden gesubsidieerd. Er moet een centrale kennisbank komen met o.a. ecologische informatie zodat gebieden snel in ontwikkeling kunnen komen. Het Rijk moet zorgen voor proeftuinen en demonstratieprojecten t.b.v. kostprijsverlaging en efficiencyverbetering. Tevens moet er een stopcontact op de Noordzee komen. Dit zijn de wensen van insprekers tijdens inspreekdagen voor de Topsector Energie.

In de bijlagen wordt tevens aangegeven dat offshore wind nog niet rendabel is, zodat er op dit moment geen sprake zal zijn van grootschalige toepassing. Er wordt ingezet op proeftuinen en demonstratieprojecten. De sector zal naar verwachting profiteren van een revolverend innovatiefonds en cofinanciering door de overheid. Tenslotte verwacht het Topteam dat bedrijven in deze sector, door een gunstiger belastingregime, wellicht meer gaan investeren in R&D.

Green Deals Energy Valley Regio en NWEA

De Energy Valley Regio Noord-Nederland heeft een Green Deal gesloten met het Rijk. Het gedeelte dat specifiek over offshore wind gaat is hieronder integraal overgenomen. Hierin staat vermeld wat de sterke punten zijn van de Energy Valley regio op het gebied van offshore wind en welke afspraken en rijn gemaakt over dit onderwerp tussen de Energy Valley regio en het Rijk.

Kostprijsverlaging Wind op Zee

Wind op zee kan een forse bijdrage leveren aan de nationale klimaatdoelen, en is kansrijk voor de Nederlandse industrie die internationaal vooroploopt in de bouw en onderhoud van offshore windparken, onder meer ook in buurlanden Engeland en Duitsland. Behoud en uitbouw van dit hoogwaardige bedrijfscluster vergt goede faciliteiten, technologische doorontwikkeling en een goede thuismarkt. Gezien de ligging (aan de Noordzee, nabij Duitse (en Britse) windparken en transnationale infrastructuur), geschikte havens (Den Helder, Eemshaven, Harlingen en IJmuiden), ontwikkelruimte, arbeidspotentieel en de positie als Energyport is Noord-Nederland de uitgelezen locatie voor verdere concentratie en uitbouw van de offshore windenergie-industrie. Behoud en uitbouw van dit cluster vereist een goede thuismarkt en een kostprijsverlaging (minder subsidieafhankelijkheid) via technologische innovaties, concentratie, collectieve infrastructuur (net op zee) en beleidsmatige innovaties (o.a. bouwgerede concessies). Aan de hand van de (beoogde) Green Deal Offshore Windenergie van NWEA wordt ingezet op een 40% lagere kostprijs per kWh. Noord-Nederland is hier nauw bij betrokken als kennisleverancier en inbreng van bedrijven die willen innoveren in de voorgestelde proeftuinen.

Inzet Noord-Nederland:

- Ontwikkeling van benodigde havenfaciliteiten (in Den Helder en Eemshaven) voor offshore windenergie (o.m. via middelen (€35 miljoen) voor kadeverzwaring Eemshaven);
- Europese samenwerking om tot goede inbedding te komen van benodigde infrastructuur op zee, alsmede de invoering van grootschalige offshore windenergie op het Europese elektriciteitsnet (o.m. via Studie E-hub en Interreg-projecten 4Power en Hansa Energy Corridor);
- beschikbaar stellen van regionale middelen voor onderzoek & onderwijs voor technologische innovaties (proeftuin) en benodigde arbeidspotentieel (onderwijs) voor offshore windenergie (uit de €235 miljoen aan provinciale energiebudgetten);
- beschikbaar stellen van regionale middelen voor financiering van een collectief net op zee (achtergestelde lening).

Tegenprestatie Rijksoverheid:

- ondersteuning wind op zee via Green Deal Offshore Windenergie NWEA;
- inzet op kostprijsverlaging door:
 1. voorbereiden nieuwe wetgeving om TenneT een rol te geven voor het net op zee;
 2. inrichten van een offshore experimenteelgebied boven de Waddeneilanden/in de noordelijke havens om technologische innovaties door te ontwikkelen;
 3. concentratie van de zoekgebieden voor toekomstige offshore en near shore windparken;

- binnen de relevante wettelijke kaders wordt, mits het bedrijfsleven ook meedoet, een financiële bijdrage van maximaal € 350.000 per jaar gedurende vier jaar beschikbaar gesteld voor vormgeven Kenniscentrum Offshore Windenergie van MCN Den Helder en partners, voor zover deze bijdrage strookt met de toepasselijke staatssteunregels. Daartoe zal Noord Nederland een aanvraag indienen, vergezeld van een projectplan (inclusief een begroting);
- ondersteunen van de uitbouw van de offshore windenergie-industrie in de Noordelijke havens, bijvoorbeeld door actief mee te werken aan verder onderzoek.

In de Green Deal tussen de Energy Valley regio en het Rijk wordt ook verwezen naar de Green Deal die het Rijk heeft gesloten met NWEA over offshore wind. In de Green Deal met NWEA zijn specifieke afspraken gemaakt over innovaties en de manier waarop het Rijk deze ondersteunt. Deze Green Deal is niet integraal overgenomen in dit tekstvak, maar is in bijlage 2 bijgevoegd.

7 Tot slot

Offshore wind is voor ons als provincie een belangrijk thema binnen het gehele spectrum van energie. We zien goede mogelijkheden voor de Eemshaven, de provincie en Noord-Nederland om te profiteren van de ontwikkeling van deze sector. We willen deze tak van sport ondersteunen om op die manier meer bedrijvigheid en werkgelegenheid aan te kunnen trekken. Tevens kan de ontwikkeling van offshore wind bijdragen aan onze status en ambitie als "Energyport". We willen hierin samenwerken met onze Energy Valley partners.

Na het uitvoeren van een stakeholderanalyse, waarbij we uitgebreid in gesprek zijn gegaan met verschillende belanghebbenden, hebben we een goed beeld gekregen van wat er allemaal speelt in de offshore windsector. Tevens hebben we een beeld gekregen wat nu de knelpunten zijn en waar we als provincie een bijdrage kunnen leveren. Wettelijk hebben we als provincie nauwelijks taken en bevoegdheden op het gebied van offshore wind. Echter, de uitkomsten van de stakeholderanalyse geeft ons de bevestiging en het vertrouwen dat we wel degelijk een rol van betekenis kunnen spelen.

Onze rol zit voornamelijk op het gebied van agenderen, faciliteren en coördineren. Wat agenderen betreft willen we het onderwerp hoger op de agenda krijgen en voor een aantal zaken gaan we lobbyen in Den Haag en Brussel. Met faciliteren bedoelen we o.a. het optimaal inrichten van de Eemshaven voor offshore wind activiteiten, maar ook het voeren van de lobby zou je als faciliterend voor de sector kunnen beschouwen. Omdat wij de stakeholders in de regio goed kennen, kunnen wij in allerlei trajecten een coördinerende rol spelen. Regisseren is een rol die we voorlopig niet op kunnen pakken, behalve wanneer het gaat om het contact dat we aan willen halen met Duitsland. We gaan in geen geval zelf parken bouwen of financieren.

Op basis van de stakeholderanalyse en onze rolopvatting hebben we een aantal activiteiten benoemd in dit projectplan. Het gaat hierbij vooral om het creëren en verbeteren van de juiste randvoorwaarden. De meeste activiteiten zijn ruimtelijk-economisch van aard. Vandaar dat bij de uitvoering van dit projectplan het zwaartepunt is komen te liggen bij de afdelingen Ruimtelijke Plannen en Economische Zaken & Projectfinanciering. Echter, offshore wind is een integraal thema en daar hebben we ook aandacht voor. Het projectplan behelst een periode van vier jaar (2012-2015) en gedurende deze periode zetten we 2,0 fte in op dit onderwerp. Daarnaast stellen we voor deze periode € 300.000,- beschikbaar om een aantal zaken in gang te kunnen zetten.

Uiteraard zijn er ook risico's verbonden aan dit onderwerp. We spelen in op de grote Duitse ambities om daar het laaghangende fruit van te plukken. We zijn daarbij afhankelijk van de voornemens van de Oosterburen. Daarnaast heerst er een financiële crisis, waardoor het voor bedrijven op korte en middellange termijn lastig is om windparken gefinancierd te krijgen. Ook de investeringen door bedrijven als TenneT staan momenteel onder druk. Investeringen in de Eemshaven doen we op basis van verwachtingen uit de markt, maar kunnen soms tegenvallen. Tenslotte maakt het Rijk een terugtrekkende beweging op het gebied van offshore wind, hoewel er ook positieve punten zijn te benoemen vanuit het Rijksbeleid. Een aantal van deze risico's kunnen we niet beheersen, we hebben daar geen invloed op. We zullen scherp in de gaten houden hoe de situatie in deze dynamische sector zich gaat ontwikkelen. Waar mogelijk proberen we onze invloed uit te oefenen en indien nodig zullen we onze koers verleggen.

Offshore wind is een zaak van de lange adem. We zien de kansen op dit onderwerp voor ons als provincie op het gebied van bedrijvigheid, werkgelegenheid en duurzame energie. We beschouwen offshore wind als een langjarig strategisch thema, dat we stevig willen verankeren in ons energiebeleid. De toekomst van windenergie ligt op zee!

Bijlagen

Bijlage 1: Stakeholderanalyse Offshore Wind provincie Groningen

Bijlage 2: Green Deal NWEA Offshore Wind

Bijlage 3: Hoofdstuk 5 Organisatie, menskracht en financiën

5 Organisatie, menskracht en financiën

5.1 Organisatie

Offshore wind is één van de belangrijke strategische energietheema's van de provincie en valt onder het provinciale Programma Energie. Momenteel wordt er gewerkt aan een nieuw programma Energie dat moet gaan gelden voor een periode van vier jaar (2012-2015). Omdat offshore wind hier onderdeel vanuit maakt en we het als een langjarig strategisch thema willen beschouwen, zal het projectplan voor offshore wind eveneens vier jaar bedragen.

Offshore Wind is een integraal thema dat raakvlakken heeft met onderwerpen als ruimtelijke ontwikkeling, economie, energie, werkgelegenheid, opleidingen, milieu, natuur, etc. De nadruk voor ons als provincie ligt op het ruimtelijk-economische vlak. Met name op dit vlak kunnen we een bijdrage leveren, zonder dat we de andere onderwerpen uit het oog verliezen.

Het thema energie wordt nu gemanaged vanuit de matrix-afdeling OMB-PB (straks PPM). Meerdere afdelingen zijn actief met de hierboven beschreven onderwerpen, die een raakvlak hebben met offshore wind en dat zal in de toekomst ook zo blijven. Vanuit het hierboven geschetste ruimtelijk-economische kader, ligt het voor de hand om het zwaartepunt van het thema offshore wind neer te leggen bij de afdelingen die gaan over de ruimtelijk-economische inrichting; de afdeling Ruimtelijke Plannen (RP) en de afdeling Economische Zaken en Projectfinanciering (EZP).

Een aantal zaken zal echter neergelegd worden bij afdelingen die zich nu ook met taken op het gebied van offshore wind bezighouden. Zo worden op dit moment al procedures voor vergunningen doorlopen door de medewerkers van de afdeling Milieuvergunningen (MV) en Landelijk Gebied en Water (LGW). Een ander voorbeeld is de externe communicatie die deels ook verzorgd kan worden door de afdeling Communicatie & Kabinet (CK), wanneer het gaat om voor deze afdeling reguliere taken.

De opdrachtgever is Ron Lander, afdelingshoofd van RP. De verantwoordelijke gedeputeerde voor offshore wind is Wilma Mansveld, zij heeft o.a. Energie en Economie in portefeuille. Gedeputeerde William Moorlag heeft onder andere RO en Financiën in portefeuille en vanuit die hoedanigheid is hij verantwoordelijk voor RO zaken en financiële aangelegenheden op het gebied van offshore wind. Onderwerpen die betrekking hebben op het onderwerp offshore worden in eerste instantie besproken in het FO Energie. De projectleider Offshore Wind stemt hiervoor af met de programmamanager Energie. Indien nodig zal er gebruik worden gemaakt van het FORO, het FO Water & Klimaat en het FO Groen-Landbouw. Wanneer het onderwerp de Eemsdelta raakt zal de besluitvorming ook plaatsvinden via het FO Eemsdelta. De projectleider Offshore Wind zal daarvoor afstemmen met de programmamanager Eemsdelta en de projectleider Ontwikkelingsvisie Eemsdelta. De projectleider Offshore Wind zal tevens aanschuiven bij het interne afstemmingsoverleg Eemsdelta.

Een aantal zaken die we op het gebied van offshore wind op gaan pakken zijn bestaand, maar grotendeels gaat het om nieuwe zaken. Deze nieuwe zaken vragen om een extra inzet van personeel. In hoofdstuk 4 hebben we aangegeven welke activiteiten we op willen pakken op het gebied van offshore wind. In onderstaande paragraaf 5.2 gaan we nader in op hoeveel uren deze activiteiten gaan kosten en hoe we deze uren gaan verdelen over de verschillende afdelingen.

5.2 Menskracht

Momenteel is er voor offshore wind tijdelijke formatie van 0,6 fte beschikbaar voor een periode van twee jaar (2011-2012). Deze formatie wordt nu ingevuld bij de afdeling RP en is het afgelopen jaar ingezet voor het uitvoeren van de stakeholderanalyse, het opzetten van dit projectplan en een aantal andere zaken op het gebied van offshore wind. Omdat de stakeholderanalyse en het projectplan nu zijn afgerond, kan deze 0,6 fte worden ingezet voor het uitvoeren van dit projectplan. Het vorige college van GS heeft op 23 november 2010 besloten om 1 tot 1,5 fte beschikbaar te willen stellen, naast de huidige tijdelijke formatie voor offshore wind.

5.2.1 Verdeling uren over de activiteiten

Hieronder hebben we een inschatting gemaakt van de hoeveelheid tijd die het jaarlijks kost in uren voor de verschillende activiteiten die we benoemd hebben in hoofdstuk 4. Een volledige fte beslaat 1.670 uur per jaar. Daarnaast hebben we aangegeven welke afdelingen belast zijn met het uitvoeren van de activiteiten. Uiteraard zijn er andere externe partijen betrokken bij deze activiteiten en in een aantal gevallen zijn we slechts opdrachtgever. Welke rol we bij de verschillende activiteiten spelen, hebben we beschreven in paragraaf 4.2 en 4.3. Het gaat hieronder uitsluitend om de inbreng vanuit de provincie voor deze activiteiten.

1. Lobby (totaal 200 uur)
 - a. *Uitbreiding windwingebied boven de Wadden (100 uur)*
Vergt overleg met het ministerie van I&M en wordt ingestoken vanuit de afdeling RP.
 - b. *TenneT beheerder netwerk op zee (100 uur)*
Vergt overleg met het ministerie van EL&I en wordt ingestoken vanuit de afdeling RP.
2. Samenwerking (totaal 570 uur)
 - a. *Noordelijke Taskforce Offshore Wind (300 uur)*
Het oprichten van een Noordelijke Taskforce Offshore Wind moet in samenwerking met onze Energy Valley partners en vergt veel overleg. De oprichting van het bestuurlijk platform wordt ambtelijk voorbereid. Het bestuurlijke platform geeft de richting aan en dat wordt ambtelijk verder uitgewerkt. Het bestuurlijke platform zal twee tot vier keer per jaar bij elkaar komen. Dit onderwerp zal worden uitgevoerd door de afdelingen RP en EZP.
 - b. *EWEA Offshore evenement (150 uur)*
Het EWEA Offshore evenement is tweejaarlijks en duurt vier dagen. Dit onderwerp zal worden uitgevoerd door de afdelingen RP en EZP.
 - c. *Global Wind Day Eemshaven (70 uur)*
De Global Wind Day is een eenmalig event in deze projectperiode en zal worden uitgevoerd door de afdelingen RP en EZP.
 - d. *Ondersteuning NNOW netwerk (50 uur)*
De ondersteuning van het NNOW netwerk is eenmalig binnen deze projectperiode en zal worden uitgevoerd door de afdelingen RP en EZP.
3. Onderzoek (totaal 750 uur)
 - a. *Vervolg E-hubstudie (200 uur)*
Het opstellen van een visiedocument zal worden ingestoken vanuit de afdeling RP. Aanvullend onderzoek zal worden gedaan door de afdelingen RP, EZP en LGW.
 - b. *Haalbaarheidstudie Haveneiland (150 uur)*
De studie naar de haalbaarheid van het Haveneiland op zee zal worden gedaan door de afdelingen RP en EZP.
 - c. *Planologische reservering Testveld (100 uur)*
Het planologisch mogelijk maken van een testveld zal worden gedaan door de afdeling RP.
 - d. *Vergelijkend onderzoek Eemshaven t.o.v. Duitse havens (100 uur)*
Het vergelijkende onderzoek naar Duitse havens wordt gedaan door de afdelingen RP en EZP.
 - e. *Aanwijzen corridor(s) voor kabels en leidingen Waddenzee (150 uur)*
Vanwege het ruimtelijke karakter zal deze activiteit voornamelijk worden gedaan door de afdeling RP. Ook andere afdelingen zoals OMB-PB, LGW en MV zullen hier een bijdrage aan leveren.
 - f. *Kansen voor ecologie en visserij (50 uur)*
Indien aan de orde, zal de ondersteuning voor dit onderwerp worden gedaan vanuit de afdeling EZP en LGW.
4. Interreg project 4POWER (totaal 1.000 uur)
Deze activiteit is een project op zich. De afdelingen die belast zijn met dit project zijn EZP, RP, FC en CK.

Bovenstaande activiteiten vloeien rechtstreeks voort uit de inzet die we willen gaan plegen op het gebied van offshore wind en zijn allemaal nieuwe activiteiten. Daarnaast zijn er nog een aantal

aanpalende dossiers die reeds lopen en dus bestaand zijn. Binnen die aanpalende dossier willen we meer aandacht voor offshore wind en in sommige gevallen kost dat extra tijd. Hieronder zal voor deze dossiers worden aangegeven hoeveel extra tijd dat kost en hoe dat verdeeld is over de afdelingen.

5. Aanpalende dossiers (totaal 600 uur)
 - a. *Arbeidsmarkt en E-cademy (400 uur)*
Voor het thema offshore zal vanuit de afdeling EZP extra inzet worden gepleegd. Deze wordt meegenomen in de bestaande werkzaamheden. De extra inzet voor offshore wind bedraagt 200 uur.
 - b. *Duitsland en HEC (100 uur)*
We gaan onze inzet op het bestaande HEC project vergroten, door nadrukkelijker te participeren in het HEC project. De inzet hier bedraagt 100 uur en wordt gedaan vanuit de afdelingen RP en EZP.
 - c. *Green Deal Noord-Nederland (100 uur)*
We gaan samen met het Rijk en NWEA de Green Deals (Noord-Nederland en NWEA) verder uitwerken.
 - d. *Provinciaal Energieprogramma (nvt)*
Deze uren lopen mee in de bestaande werkzaamheden en zijn geïntegreerd in de nieuwe offshore wind activiteiten.
 - e. *Eemsdelta en Ontwikkelingsvisie (nvt)*
Idem
 - f. *Economie en Ecologie in Balans (nvt)*
Idem

5.2.2 Verdeling uren over de afdelingen

Hieronder is schematisch weergegeven wat dit jaarlijks in uren en in fte's betekent voor de verschillende afdelingen. Het gaat hier om nieuwe activiteiten die dus om extra inzet vragen.

		RP	EZP	OMB	LGW	MV	FC	CK	Totaal
Lobby	Windgebied Wadden	100							100
	TenneT netbeheerder	100							100
Samenwerking	Noordelijke Taskforce	200	100						300
	EWEA Offshore	75	75						150
	Global Wind Day	50	20						70
	NNOW netwerk	25	25						50
Onderzoek	Vervolg E-hubstudie	100	50		50				200
	Haveneiland studie	100	50						150
	Testveld	100							100
	Duitse havens	50	50						100
	Corridor Waddenzee	70		20	30	30			150
	Ecologie & Visserij		30		20				50
Interreg 4C 4POWER		300	400				250	50	1.000
Aanpalende dossiers	Arbeidsmarkt & E-cademy		400						400
	Duitsland & HEC	50	50						100
	Green Deal	50	50						100
Totaal uren		1.370	1.300	20	100	30	250	50	3.120

Tabel 1: uren per activiteit verdeeld over de afdelingen

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat er 3.120 uren gemoeid zijn met het uitvoeren van nieuwe activiteiten op het gebied van offshore wind. Hiervan is 1.000 uur gereserveerd voor het uitvoeren van het Interreg 4C project 4POWER. Dit is een project op zich, maar zoals u heeft kunnen lezen in paragraaf 4.2.4, hebben we ervoor gekozen om dit project onderdeel uit te laten maken van dit projectplan.

Uit de verdeling over de verschillende afdelingen blijkt dat het zwaartepunt bij de afdelingen RP en EZP ligt. Andere afdelingen dienen ook een aantal extra activiteiten uit te voeren, maar dat kan binnen de bestaande ruimte van deze afdelingen worden opgelost. Voor de afdelingen RP en EZP geldt dat zij respectievelijk 1.370 en 1.300 extra uur aan inzet moeten plegen, in totaal 3.120 uur. Deze inzet komt bovenop de huidige formatie. Voor RP geldt dat er alleen in 2012 0,6 fte beschikbaar is voor offshore wind. Deze 0,6 fte is in 2011 ingezet voor het uitvoeren van een stakeholderanalyse, het opzetten van dit projectplan en overige offshore wind gerelateerde werkzaamheden. Voor de afdeling EZP is op dit moment geen ruimte voor het uitvoeren van werkzaamheden op het gebied van offshore wind.

We kiezen ervoor om de werkzaamheden voor dit project intern op te lossen. Voor beide afdelingen gaan we uit van 1,0 fte aan extra inzet, in totaal dus om 2,0 fte (inclusief de inzet voor het Interreg 4C project 4POWER). Dit omdat er naast het uitvoeren van dit projectplan altijd een aantal vaste aanpalende werkzaamheden zijn die door de werknemers moeten worden uitgevoerd. Daarnaast willen we ruimte hebben voor zaken op het gebied van offshore wind die plotseling aandacht vragen, omdat de dynamiek in deze sector groot is. We gaan na de vaststelling van dit projectplan onderzoeken hoe we dit intern gaan verankeren. Het vastleggen van deze fte's loopt via het provinciale Programma Energie, dat in wording is. Dan moet duidelijk zijn welke werknemers dit projectplan gaan uitvoeren en uit welke middelen de personeelskosten (zie paragraaf 5.3.2) bekostigd worden.

We gaan er vanuit dat we een subsidie toegekend krijgen voor het Interreg 4C project 4POWER. Pas aan het eind van 2011 zal duidelijk zijn of we deze subsidie daadwerkelijk toegekend krijgen. Indien dit onverhoopt niet het geval is, zal dit gevolgen hebben voor de inzet vanuit de verschillende afdelingen en de hoeveelheid fte die we beschikbaar stellen voor de uitvoering van het projectplan Offshore Wind. Enerzijds kan het betekenen dat we minder inzet gaan plegen op het onderwerp offshore wind, anderzijds kan het de ruimte bieden om op bepaalde activiteiten extra in te zetten. We zullen t.z.t. bekijken welke gevolgen dit zal hebben voor de inzet van menskracht op het gebied van offshore wind, indien we geen subsidie ontvangen voor dit Interreg project.

5.3 Tijdsplan en financiën

5.3.1 Tijdsplan

Een aantal onderzoeken en activiteiten die we willen ontplooiën gaan op korte termijn al spelen. Een aantal activiteiten en onderzoeken die we willen ontplooiën of willen ondersteunen zullen in 2012 worden opgestart. Dit zal ook consequenties hebben voor de verdeling van de financiën voor de desbetreffende onderzoeken en activiteiten. Hieronder staat in tabel 2 hoe de activiteiten verdeeld zijn over de vier jaren van dit projectplan. Voor het onderdeel "Haveneiland studie" verwachten we in de komende jaren inzet te moeten plegen, maar dat is afhankelijk van de uitkomst van dit haalbaarheidsonderzoek. Vandaar dat de jaren 2013 t/m 2015 hiervoor schuin gearceerd zijn in tabel 2. Voor de vetgedrukte activiteiten is budget nodig. In paragraaf 5.3.3 zal worden toegelicht hoe we daar mee om willen gaan.

		2012	2013	2014	2015
<i>Lobby</i>	Windgebied Wadden				
	TenneT netbeheerder				
<i>Samenwerking</i>	Noordelijke Taskforce				
	EWEA Offshore				
	Global Wind Day				
	NNOW netwerk				
<i>Onderzoek</i>	Vervolg E-hubstudie				
	Haveneiland studie				
	Testveld				
	Duitse havens				
	Corridor Waddenzee				
	Ecologie & Visserij				
<i>Interreg 4C 4POWER</i>					
<i>Aanpalende dossiers</i>	Arbeidsmarkt & E-cademy				
	Duitsland & HEC				

Tabel 2: globaal tijdspad offshore wind activiteiten

5.3.2. Personeelskosten

Het projectplan Offshore Wind 2012-2015 vormt een onderdeel van het provinciale Programma Energie. Voor de activiteiten die we gaan ontplooiën binnen dit projectplan moet voor het jaar 2012 1,4 fte worden vrij gemaakt, er is reeds 0,6 fte beschikbaar voor offshore wind bij de afdeling RP. Voor de jaren 2013-2015 maken we 2,0 fte vrij. Aan deze fte's zijn personeelskosten verbonden. We gaan er vanuit dat de projectleider Offshore Wind een schaal 12 functie is en de andere fte een schaal 11 functie is. De personeelskosten voor deze twee functies zijn respectievelijk maximaal € 83.488,- en € 73.735,- per jaar. Samen komt dat op een maximaal bedrag van € 157.223,- per jaar aan personeelskosten. Dit is de werkelijke loonsom inclusief werkgeverslasten, maar exclusief de overheadkosten. Het gaat hierbij om een maximum bedrag, wanneer beide werknemers in het einde van hun schaal zouden zitten. Indien we voor het Interreg 4C project een subsidie uitgekeerd krijgen, zijn deze personeelskosten gedekt, en daarmee kunnen de personeelskosten weer omlaag worden gebracht. Zoals in paragraaf 5.2 is aangegeven, lopen de personeelskosten voor offshore wind mee in het proces van vaststellen van het nieuwe Programma Energie.

5.3.3 Onderzoekskosten en procesgeld

In paragraaf 4.2 hebben we aangegeven dat we een aantal onderzoeken willen (laten) uitvoeren, dat we geld beschikbaar willen stellen aan een aantal onderzoeken en dat we geld nodig hebben voor het uitvoeren van een aantal activiteiten. Voor de specifieke onderzoeken hebben we maximaal € 200.000,- nodig. Hieronder staan de onderzoeken en de maximale provinciale bijdrage opgesomd. Het gaat hier om richtbedragen, de exacte bijdrage hangt geheel af van de precieze activiteiten van het onderzoek en die zijn nu nog niet bekend. Het bedrag voor "Kansen ecologie en visserij" is een totaal bedrag verdeeld over de vier jaar van het project.

1. Vervolg E-hubstudie	€ 65.000,-
2. Haveneilandstudie	€ 60.000,-
3. Testveld	€ 25.000,-
4. Vergelijkend onderzoek Duitse havens	€ 25.000,-
5. <u>Kansen ecologie & visserij</u>	€ 25.000,-

Totaal	€ 200.000,-
--------	-------------

Daarnaast willen we zelf een aantal activiteiten gaan ontplooiën en een aantal initiatieven ondersteunen. Bovendien willen we ruimte hebben voor het bekostigen van een aantal zaken die zich ad hoc voor kunnen doen. Voor deze activiteiten hebben we de komende vier jaar een bedrag van maximaal € 300.000,- nodig. Hieronder staan deze activiteiten en de bijbehorende maximale kosten genoemd.

1. Noordelijke Taskforce Offshore Wind	€ 60.000,-
2. EWEA Offshore evenement	€ 100.000,-
3. Global Wind Day Eemshaven	€ 15.000,-
4. Ondersteuning NNOW netwerk	€ 25.000,-
5. <u>Procesgeld algemeen</u>	<u>€ 100.000,-</u>
Totaal	€ 300.000,-

De posten "Noordelijke Taskforce" en "Procesgeld algemeen" zijn in bovenstaande tabel berekend voor de gehele projectperiode van vier jaar. Het "EWEA Offshore evenement" vindt twee keer plaats in deze projectperiode, daarom is twee keer € 50.000,- opgenomen.

In totaal gaat het voor onderzoek, activiteiten en procesgeld om een totaalbedrag van maximaal € 500.000,- over een periode van vier jaar. Hieronder staat opgesomd wat er jaarlijks maximaal nodig is aan financiële middelen, welk bedrag we jaarlijks beschikbaar stellen specifiek ten behoeve van dit project en wat het tekort is.

Jaar	Kosten	Beschikbaar	Tekort/overschot*
2012	€ 157.500,-	€ 75.000,-	€ 82.500,-
2013	€ 167.500,-	€ 75.000,-	€ 92.500,-
2014	€ 62.500,-	€ 75.000,-	€ 12.500,-*
2015	<u>€ 112.500,-</u>	<u>€ 75.000,-</u>	<u>€ 37.500,-</u>
Totaal	€ 500.000,-	€ 300.000,-	€ 200.000,-

In totaal stellen we een bedrag van € 300.000,- aan financiële middelen beschikbaar voor het uitvoeren van de activiteiten uit dit projectplan. We stellen jaarlijks € 75.000,- beschikbaar voor activiteiten uit dit projectplan voor een periode van vier jaar. Aan het eind van ieder jaar evalueren we het project Offshore Wind en passen indien nodig de verdeling over de jaren aan. Het verwachte tekort voor het uitvoeren van deze activiteiten, die beschouwd kunnen worden als projecten op zich bedraagt € 200.000,- en dient te worden gevonden uit andere provinciale middelen, of van externe bronnen. We gaan ook het Rijk benaderen om hierin te participeren, via de afspraken die we hebben gemaakt in de Green Deal Noord-Nederland en de Green Deal die het Rijk heeft gesloten met NWEA over offshore wind. Het vastleggen van de provinciale middelen voor het project Offshore Wind loopt via het Programma Energie 201-2015, waarbinnen voor verschillende activiteiten op het gebied van energie middelen worden vastgelegd.